

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE

2124375

**Zabezpečenie sociálnych služieb pre seniorov v rozdielnych
typoch vidieckych obcí v prechodnom type regiónu**

2010/2011

Kristína Deáková, Bc.

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

**Zabezpečenie sociálnych služieb pre seniorov v rozdielnych typoch
vidieckych obcí v prechodnom type regiónu**

Diplomová práca

Študijný program: Manažment rozvoja vidieckej krajiny
a vidieckeho turizmu

Študijný odbor: (6218800) Verejná správa a regionálny rozvoj

Školiace pracovisko: Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Školiteľ: doc. Ing. Mária Fáziková, CSc.

Nitra 2011

Kristína Deáková, Bc.

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Podpísaná Kristína Deáková vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Zabezpečenie sociálnych služieb pre seniorov v rozdielnych typoch vidieckych obcí v prechodnom type regiónu“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

V Nitre dňa.....

.....

podpis autora DP

POĎAKOVANIE

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pani doc. Ing. Márii Fázikovej, CSc. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Veľká vďaka patrí aj všetkým starostom a starostkám z obcí mikroregiónu Požitavie – Širočina, za ich ústretovosť a ochotný prístup k informáciám, ktoré mi pomohli k spracovaniu mojej diplomovej práce.

ABSTRAKT

Za posledné roky možno sledovať výrazné zmeny v demografickom vývoji obyvateľstva. Hlavné príčiny nepriaznivého vývoja obyvateľstva sa dajú pripísať nízkej úrovni pôrodnosti a starnúcemu obyvateľstvu. Čoraz väčší počet občanov možno označiť za starších, preto je nevyhnutné viac sa zaoberať podmienkami a kvalitou života tejto sociálnej skupiny. U seniorov treba dať pocítiť, že nie sú vyčlenení a patria do spoločnosti rovnako ako mladí ľudia. So zvýšením počtu seniorov sa zvýši aj dopyt po jednotlivých sociálnych službách. V súčasnosti sa modernizuje a skvalitňuje systém zdravotnej starostlivosti, no napriek tomu mnoho ľudí si nemôže dovoliť využiť sociálnu službu z dôvodu nízkych dôchodkov, alebo z dôvodu absencie poskytovania sociálnej služby vo svojich obciach. Preto by mala byť zameraná pozornosť na materiálnu a finančnú situáciu starších ľudí, ale tiež je potrebné zaostriť pozornosť na ich záujmy, životné ciele, aktivity, predstavy o službách sociálnej starostlivosti.

Kľúčové slová:

Sociálna politika, vekové zloženie populácie, proces starnutia populácie, seniori, sociálne zabezpečenie seniorov, potreby seniorov, materiálne zabezpečenie seniorov,

ABSTRAKT

During the last years we can observe a significant change in the demographic evolution of human populations. The main reason of inconvenient evolution follows from a growing number of elderly people and low level of natality. Higher quantity of population is possibly called the elderly therefore is unavoidable more and more to deal with condition and quality of life of the elderly social group. It is necessary to get feeling to seniors that they are not eliminated from society and as well that the seniors belong to society like young people. With increasing number of the seniors is going up demand of individual social services. At the present time the health care is constantly getting modern and to higher quality level in spite of many people can not afford to use the social services due to low pensions or absence of the services in their region and villages. For that reason we must focus on material and financial situation of the seniors, interests, life goals, activities, imagines of social services for elderly people.

Key words:

Social policy, age composition of population, ageing process of population, seniors, long – term care services, needs of seniors, material services for seniors

POUŽITÉ OZNAČENIE

DD – Dom dôchodcov

DSS – Dom sociálnych služieb

ZSS – Zariadenie sociálnych služieb

OS – Opatrovateľská služba

EÚ – Európska únia

FO – Fyzická osoba

MPSVaR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

VÚC – Vyšší územný celok

ŠÚ SR – Štatistický úrad SR

MR – Mikroregión

PHSR – Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

NR SR – Národná rada SR

WHO – Svetová zdravotnícka organizácia

OSN – Organizácia Spojených národov

OBSAH

ÚVOD.....	10
2. PREHĽAD RIEŠENEJ PROBLEMATIKY.....	12
2.1. Sociálny štát.....	12
2.1.1. Typológia sociálneho štátu.....	12
2.1.2. Sociálna politika.....	13
2.2. Systém sociálneho zabezpečenia na Slovensku.....	14
2.2.1. Sociálna ochrana.....	15
2.3. Dôchodkový systém na Slovensku.....	16
2.4. Demografický vývoj obyvateľstva.....	17
2.5. Starnutie a staroba.....	18
2.6. Seniori.....	20
2.6.1. Sociálne potreby seniorov.....	20
2.7. Sociálna starostlivosť pre seniorov na Slovensku.....	22
2.7.1. Forma sociálnej starostlivosti v zahraničí.....	27
2.7.2. Mesto alebo vidiek.....	28
2.8. Financovanie sociálnych služieb.....	29
2.9. Subjekty poskytujúce sociálne služby seniorom.....	30
3. CIEĽ PRÁCE.....	34
4. METODIKA PRÁCE.....	35
5. VÝSLEDKY PRÁCE.....	39
5.1. Charakteristika mikroregiónu Požitavie – Širočina.....	39
5.2. Analýza podmienok mikroregiónu Požitavie – Širočina.....	40
5.2.1. Prírodné podmienky.....	40
5.2.2. Klimatické podmienky.....	41
5.2.3. Hydrologické podmienky.....	41
5.2.4. Štruktúra pôdneho fondu.....	41
5.3. Občianska vybavenosť.....	42
5.3.1. Technická infraštruktúra.....	42
5.3.1.1. Zásobovanie pitnou vodou.....	43
5.3.1.2. Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd.....	43
5.3.1.3. Zásobovanie elektrickou energiou.....	43
5.3.1.4. Zásobovanie plynom.....	43

5.3.2. Sociálna infraštruktúra.....	44
5.3.2.1. Zdravotná infraštruktúra.....	45
5.3.2.2. Vzdelávanie a kultúra.....	45
5.3.2.3. Športové zariadenie.....	47
5.3.2.4. Kultúrne zariadenia.....	47
5.3.2.5. Neziskové organizácie.....	47
5.4. Demografia mikroregiónu Požitavie – Širočina.....	48
5.4.1. Trendy v demografii.....	52
5.4.2. Národnostné zloženie obyvateľstva.....	53
5.4.3. Religiózná štruktúra obyvateľstva.....	54
5.4.4. Vzdelanostná úroveň obyvateľstva.....	54
5.5. Seniori v mikroregióne Požitavie – Širočina.....	55
5.5.1. Potreby seniorov.....	56
5.6. Vyhodnotenie prieskumu v mikroregióne Požitavie – Širočina.....	56
5.6.1. Aktivity seniorov na dôchodku.....	59
5.6.2. Materiálne zabezpečenie seniorov	60
5.6.3. Sociálne zabezpečenie seniorov v mikroregióne.....	63
5.6.4. Využívanie sociálnych služieb seniorov v mikroregióne.....	65
5.7. Vyhodnotenie prieskumu v mikroregióne Požitavie – Širočina (obec).....	67
5.7.1. Počet seniorov poberajúcich sociálne služby.....	74
5.7.2. Výdavky na seniorov z podielových daní v r. 2010.....	75
6. ZÁVER.....	79
7. NÁVRHOVÉ RIEŠENIA.....	82
8. POUŽITÁ LITERATÚRA.....	85
9. PRÍLOHY.....	88

ÚVOD

Každý človek má neopakovateľný život. Kým sme mladí, neuvedomujeme si, že príde obdobie, keď nás spoločnosť bude považovať za starých. Často až odchodom do dôchodku si senior uvedomí, že zostarol.

U každého jednotlivca je starnutie pociťované rôzne. Pri starnutí nastáva zmena v štruktúre a funkciách organizmu, ktorá je podmienená zvýšenou zraniteľnosťou a takisto poklesom schopností a výkonnosti jedinca. Starnutie je pre niektorých ľudí vnímaná ako určitý problém. Mnohokrát sa ľudia obávajú osamelosti, keďže už stratili svojho životného partnera. Obávajú sa, že ostanú zvyšok svojho života sami. Preto je dôležitý kontakt, byť s druhými, mať tú istotu, že niekam človek patrí.

V spoločnosti by sa nemali robiť rozdiely medzi ľuďmi. Rovnako ako mladí ľudia aj starí by mali mať svoje čestné miesto, preto sa nesmie dopustiť, aby boli vyčlenení zo spoločenskej sféry. Obzvlášť táto sociálna potreba je veľmi dôležitá u starších ľudí. Pocit spokojnosti v sociálnom prostredí starší ľudia považujú za veľmi dôležitý.

Demografický vývoj obyvateľstva v poslednom období svedčí o nízkej pôrodnosti a zvýšení počtu ľudí v poproduktívnom veku. S rastom počtu seniorov v spoločnosti úzko súvisí aj starostlivosť o nich. Charakteristickou črtou sociálnej starostlivosti je jej humanizácia. Sociálna starostlivosť je činnosť zameraná na pomoc pri uspokojovaní potrieb jednotlivca alebo skupiny. Z hľadiska filozoficko-etického princípu, sociálna starostlivosť znamená povinnosť postarať sa o jedinca, pomôcť mu, nájsť riešenie na jeho vlastné problémy a prevziať za neho zodpovednosť. Dôležité je zabezpečiť dôstojnú starobu tým, ktorí sa pričínili na našej budúcnosti.

Staroba je príležitosťou tešiť sa z toho, čo človek v živote prežil a tešiť sa z toho, čo prežívajú ľudia okolo nás. Staroba je pre každého človeka väčším bremenom. S tým neurobíme nič. Staroba však môže byť aj väčším darom. A s tým už niečo urobiť môžeme.

*„Dbajme, aby nám staroba nezanechala vrásky aj na duši,
keď ich už robí na tvári.“*

Michel de Montaigne

2. PREHLAD RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

2.1. Sociálny štát

Dohodou celej západnej Európy po druhej svetovej vojne sa vytvoril spoločenský model, ktorému sa hovorí sociálny štát. K tomuto modelu pristúpili takmer všetky vyspelé ekonomiky sveta a sčasti ho zaviedli aj niektoré krajiny tzv. Tretieho sveta. Podporu si získal od sociálnodemokratických, liberálnych, ako aj konzervatívnych politikov a teoretikov. Okrem neoliberalnej pravice sa všetky ideové prúdy vzácné zhodli na tom, že bez sociálneho štátu by to bolo ťažké. Podľa Krajčíkovej (2007) štát už nemá slúžiť iba ako liberálne chápaný ochranca slobodného rozvoja individuálnych záujmov, ale jeho starostlivosť o blaho občanov má dostať nový sociálny rozmer. Večeľa vníma sociálny štát ako štát, v ktorom je demokraticky organizovaná moc prostredníctvom sociálneho zákonodarstva a štátnej správy:

- garantuje minimálny príjem jednotlivca a rodiny na úrovni životného minima
- poskytuje sociálne zabezpečenie, ktoré umožňuje predísť, zmierniť alebo prekonať sociálne riziká s cieľom zaistiť primeranú minimálnu úroveň sociálnej bezpečnosti a sociálnej suverenity
- zaisťuje kvalitnú úroveň služieb pre všetkých občanov bez rozdielu spoločenského statusu.

2. 1 .1. Typológia sociálneho štátu

Skúmanie jednotlivých typov sociálneho štátu podľa Krajčíkovej (2011) umožňuje naplniť jeho základné znaky konkrétnym obsahom a odpovedať aj na otázku, do akej miery vedie globalizácia k ich postupnému vzájomnému zblížovaniu. Najčastejšie sa používajú typológie britského sociológa Richarda Titmussa a dánskeho teoretika Gösta Esping-Andersena.

Esping- Andersenova typológia rozoznáva:

- **liberálny štát** – ktorý je charakteristický nízkym stupňom dekomodifikácie pracovnej sily, dominantnou úlohou rodiny v poskytovaní sociálnej pomoci a nízkymi dávkami zo strany štátu, ktoré majú motivovať k rýchlemu obnoveniu

samostatnosti. Prejavom zodpovednosti zamestnanca je individuálne súkromné poistenie pre prípad straty práceschopnosti,

- **konzervatívny (korporativistický) štát** – založený na vnútrotriednej solidarite a zachovávaní statusových rozdielov medzi obyvateľmi. Sociálne dávky sú poskytované z fondov sociálneho poistenia. Obyvatelia, ktorí do systému neprispievali sú síce podporovaní zo štátneho rozpočtu, ich životná úroveň je však oveľa nižšia. Úlohou štátu je podporovať, nie nahradiť, existujúce formy solidarity (rodina, charita),
- **sociálno - demokratický štát** – poskytuje obyvateľom rovnosť na pomerne vysokom životnom štandarde. Jeho základom je univerzálny systém sociálneho poistenia a vysoká miera zamestnanosti. Stabilita sa dosahuje prostredníctvom dohôd medzi sociálnymi partnermi,
- **rudimentárny model** – Esping- Andersen ho do svojej typológie pridal až neskôr. Označujú sa ním štáty južnej Európy, v ktorých vládli často autoritárne režimy a nemajú takmer žiadnu tradíciu sociálnej politiky. Nízke sociálne dávky pripomínajú liberálny model, v krajine je však rozšírená tzv. šedá ekonomika a neformálny sektor. Niektoré skupiny majú výhody vysokej dekomodifikácie pracovnej sily, ostatné sú odkázané na rodinu a charitu, čo spôsobuje korupciu.

SR podľa vyššie uvedeného typového ponímania sa považuje za sociálno – demokratický štát. Základným faktorom budovaniu silného sociálneho štátu je výkonná ekonomika danej krajiny. Veľkým problémom SR je, že nemá k dispozícii úplne výkonnú ekonomiku, pretože v januári 2011 bola zaznamenaná vysoká úroveň nezamestnanosti, ktorá dosiahla 12,98%. Úrady práce evidovali takmer 392-tisíc uchádzačov o zamestnanie. Preto je potrebný tento nedostatok odstrániť, aby sa SR stala plne sociálno – demokratickým typom.

2.1.2. Sociálna politika

Spicker (2008) definuje sociálnu politiku ako predmet zaoberajúci sa štúdiom sociálnych služieb a sociálneho štátu. SP sa vyvíjala v ranej fáze 20. storočia ako doplnok k štúdiu sociálnej práce, zameraný na ľudí, ktorí by sa profesionálne zaoberali sociálnou správou. Je vnímaná ako súhrn štátnych opatrení, ktoré majú prispieť o zlepšenie životných podmienok obyvateľstva v rámci daných hospodárskych a politických možností. SP je konkrétna činnosť štátu, ktorá do značnej miery

ovplyvňuje sociálnu realitu danej spoločnosti. V užšom poňatí sa vymedzuje ako oblasť či súčasť hospodárskej politiky. Ide o súbor opatrení v oblasti dôchodkového a nemocenského zabezpečenia, sociálnej pomoci, pomoci deťom a rodinám. Je uskutočňovaná rozličnými subjektmi. Hlavným subjektom v SR je samotný štát a jeho orgány. Štát túto politiku realizuje podľa legislatívnych nástrojov:

- NR SR vydáva zákony
- Vláda SR – vyhlášky, nariadenia
- Ministerstvá – opatrenia

Ďalšími subjektmi SP sú krajské a okresné úrady a na nich odbory sociálnych vecí, Národný úrad práce s jeho samosprávami a výkonnými orgánmi, zamestnávateľa, zamestnanci, obce, nadácie, inštitúcie, rôzne cirkvi atď

Sociálna realita, ktorá je objektom sociálnej politiky, je veľmi zložitá, je takisto rôzne chápaná a preto ani neexistuje jednoznačná definícia sociálnej politiky. Dvojaký spôsob chápania sociálnej politiky uvádza Hill (1983). Vymedzuje sociálnu politiku ako súčasť verejnej politiky, ako jej určité oblasti a snaží sa definovať sociálnu politiku na základe toho, čo ju odlišuje od ostatných politik.

2.2. Systém sociálneho zabezpečenia na Slovensku

V Ústave Slovenskej republiky je zakotvená povinnosť sociálneho zabezpečenia, ktorá má tri základné formy:

Sociálne poistenie, podľa zákona č. Zákon o sociálnom poistení č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorého úlohou je ochrana obyvateľov v rôznych a to najmä pokiaľ ide o následky vo vzťahu k pracovnej sile. Podstata poistného systému vychádza z predchádzajúcej ekonomickej aktivity občanov a ich príjmov. Ide o systém zásluhovosti, ktorý je súčasťou reformy sociálneho poistenia, čo v praxi znamená, že výška poistnej dávky bude adekvátna odvedenej časti (odvodov do poistných fondov) prostriedkov do systému. Po uzatvorení pracovného pomeru je zamestnanec automaticky začlenený do sociálneho poistenia. Výkonom sociálneho poistenia je poverená Sociálna poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia a zahŕňa tieto druhy

poistenia:

- nemocenské poistenie* – povinné poistenie,
- dôchodkové poistenie* – povinné poistenie,
- poistenie v nezamestnanosti* – dobrovoľné poistenie,
- garančné poistenie* – dobrovoľné poistenie,
- úrazové poistenie* – dobrovoľné poistenie.

Sociálna pomoc - systém náhradných zdrojov najčastejšie v situáciách hmotnej núdze najzraniteľnejších skupín obyvateľov. Občan, ktorý je bez príjmu má nárok na pomoc zo strany štátu formu dávok v hmotnej núdzi. Tie ale nemôžu byť trvalou, ale len dočasnou náhradou pracovného príjmu. Sociálna pomoc je poskytovaná na základe žiadosti podanej na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny.

Sociálna podpora - Zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších právnych predpisov, rodinné dávky financované zo štátneho rozpočtu, prostredníctvom ktorých sa štát priamo podieľa na riešení niektorých životných situácií (napr. narodenie dieťaťa, smrť rodinného príslušníka) Nárok na rodinné dávky nie je podmienený platením príspevkov, či príjmovými pomermi oprávnených osôb. Sociálna podpora je poskytovaná na základe žiadosti podanej na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. Sem patria: dávka hmotnej núdze, štátne sociálne dávky.

2.2.1. Sociálna ochrana

Sociálnu ochranu možno definovať ako súbor určitých rozhodnutí na zabezpečenie a pomoc jednotlivcom pred väčšími existenčnými rizikami, ktoré sa v podstate týkajú nezamestnanosti, choroby, staroby a rodiny (Hrozenská, 2008)

Sociálna ochrana napĺňa dva ciele, ktorými sú:

- *materiálne ciele*- poskytnúť výdavky na zdravotnú starostlivosť, v prípade staroby či v prípade zodpovednosti napríklad za početnú rodinu.
- *sociálne ciele* – znížiť nerovnosti jednotlivcov v prípade vzniku životných rizík a zabezpečiť im minimálny príjem, ktorý im umožní integrovať sa do spoločnosti.

Sociálna ochrana plní 3 hlavné funkcie:

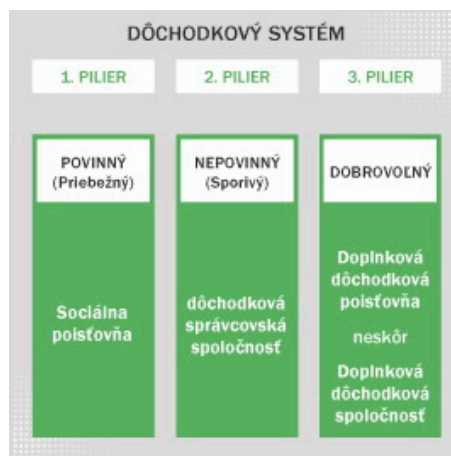
- zabezpečenie minimálneho príjmu,
- poskytovanie zdravotnej starostlivosti,
- zabezpečenie sociálnych služieb.

2.3. Dôchodkový systém na Slovensku

Dôchodkový systém predstavuje súbor cieľov, nástrojov a metód, prostredníctvom ktorých štát zabezpečuje príjem svojho ekonomicky neaktívneho obyvateľstva. Netýka sa iba dôchodcov, ale v značnej miere ovplyvňuje aj príjmy a správanie ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Dôchodkový systém sa v určitom zmysle týka každého človeka, avšak jednotlivým skupinám z neho plynú v rôznych etapách ich života rôzne výhody, ale aj povinnosti.

Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR (2010) uvádza Dôchodkový systém na Slovensku, ktorý je platný od januára 2005 a je postavený **na troch pilieroch**:

- pilier: **dôchodkové poistenie a priebežný dôchodkový systém** dávkovo definované, financované priebežne, povinné zákonné poistenie vykonávané Sociálnou poisťovňou na základe zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2004.
Z dôchodkového poistenia sa podľa zákona o sociálnom poistení za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytujú dôchodkové dávky:
- II. pilier: **starobné dôchodkové sporenie**, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami na základe zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2005.
- III. pilier: **doplňkové dôchodkové sporenie**, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami na základe zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, daňovo zvýhodnené s účinnosťou od 1. januára 2005.

Obr. č. 1 : Zdroj - www.oabar.edu.sk

2.4. Demografický vývoj obyvateľstva

Populačný vývoj situácie v SR je spojený s výraznou zmenou demografického správania obyvateľov, ktorý vo výraznej miere kopíruje dlhodobý vývoj vo vyspelých krajinách západnej Európy. Podľa Bednárika (2005) tento stav je ovplyvnený so zmenenými vnútornými podmienkami slovenskej spoločnosti ako napr. zvýšenie životných náklad, finančná nedostupnosť bývania, vysoká miera nezamestnanosti a i., ktoré majú vplyv na mladých ľudí. V roku 2001 pri sčítaní ľudu sa zistilo, že počet obyvateľov SR vzrástol o 105,1 tis. osôb. Index rastu počtu obyvateľov v SR dosiahol hodnotu 101,99. Najvyšší prírastok obyvateľstva za zaznamenal v Prešovskom, Žilinskom a v Košickom Kraji, následne pokles nastal v Bratislavskom a Nitrianskom kraji.

Medzi mestom a vidiekom je veľký rozdiel v demografickom vývoji obyvateľstva. Prirodzený prírastok v meste predstavuje kladnú na rozdiel od vidieku, ktorý má zápornú hodnotu. Vyplýva to z vekovej štruktúry obyvateľstva, pretože v mestách žije relatívne mladšie obyvateľstvo so silnou zastúpenou produktívnou zložkou a málo početnou poproduktívnou zložkou. V posledných rokoch nastáva opačná situácia v migrácií, kde sa obyvateľstvo sťahuje z miest do okolitých obcí. Dôsledkom sťahovania obyvateľstva z miest do okolitých obcí nastáva pribúdanie obyvateľstva na vidieku, zatiaľ čo v mestách ubúda. Častou príčinou migrácií obyvateľstva je bývanie v čistom, nerušenom, tichom prostredí, menšie poplatky a dane.

Všeobecne dochádza k zvyšovaniu priemerného veku a k zhoršeniu vekovej štruktúry obyvateľstva. Index starnutia dosiahol v roku 2008 hodnotu 106,37%. Populačnú situáciu charakterizuje i nízka stredná dĺžka života a jej pomalý rast, čo zvlášť vystupuje do popredia najmä v porovnaní s vyspelými krajinami. Výrazné rozdiely sa prejavili aj medzi priemernou dĺžkou života mužskej a ženskej populácie, ženy sa dožívajú o 8 rokov vyššieho veku ako muži.

Zmeny vo vekovom zložení obyvateľstva vplývajú na ekonomické zaťaženie, ktoré vyjadruje akou mierou je v populácii zaťažená produktívna zložka obyvateľstva neproduktívnou zložkou. Klesajúce zastúpenie detskej zložky a rastúci podiel poproduktívneho obyvateľstva značne vplýva na index ekonomického zaťaženia. Obyvateľstvo čoraz viac starne, a preto je potrebné sociálne zabezpečiť poproduktívnu sociálnu skupinu. Poklesom indexu ekonomického zaťaženia sa spomalí a priblíži sa jeho zastavenie a rast. V územiach postihnutých vysokou nezamestnanosťou sa dôsledkom zhoršujúcej sa ekonomickej situácie znižuje kvalita života obyvateľstva.

2.5 Starnutie a staroba

„Staroba nie je previnením alebo nedostatkom a starší ľudia si zasluhujú našu trvalú a bezmedznú lásku, pochopenie, trpezlivosť aj pomoc. Kto nemá úctu k starému človekovi, nemôže mať skutočnú úctu k nikomu a ničomu.“

Ján Herchl

Staroba je jednou z etáp ľudského života, ktorá má svoju osobitnú krásu. Starnutie je pre niektorých ľudí vnímaná ako určitý problém. Títo ľudia sa obávajú osamelosti, keďže už stratili svojho životného partnera. Obávajú sa predovšetkým toho, že ostanú zvyšok svojho života sami. Deti nie vždy sú ochotné a schopné postarať sa o starého človeka. Proces starnutie nie je však u každého rovnaká. Staroba je chápaná rôznymi autormi odlišne.

Bednárík (2005) konštatuje, že organizmus začína starnúť od prvých fáz jeho života. Je veľký rozdiel v myslení a sociálnom chovaní mladého dospelého človeka po 20. roku života a starého človeka, ktorý má okolo 80 rokov.

Vek človeka je delený z viacerých aspektov:

1. *chronologický vek* – kalendárny vek zodpovedajúci skutočne prežitému času bez ohľadu na stav organizmu

2. *biologický vek* - dôsledkom geneticky riadeného programu, pôsobenia vonkajšieho prostredia a spôsobu života a prítomnosti chorôb či úrazov
3. *funkčný vek* – zodpovedá funkčnému potenciálu človeka, je daný súhrnom biologických, psychologických a sociálnych charakteristík
4. *psychologický vek* – je dôsledkom funkčných zmien v priebehu starnutia, individuálnych osobnostných črt a subjektívneho veku,
5. *sociálny vek* – zhŕňa prítomnosť, resp. neprítomnosť životného programu a do istej miery závisí od dôchodkového veku.

Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) možno obdobie dospelosti rozdeliť na:

45 – 59 rokov - stredný vek

60 – 74 rokov - vyšší vek, ranná staroba, presénium

75 – 89 rokov - starecký vek, pokročilý vek, sénium

90 a viac rokov - dlhovekosť.

Z pohľadu vývinu jednotlivých období ľudského života je staroba zavŕšením a poslednou etapou pred smrťou. Podobne aj Stünkel (2008) a Dragonová (2006) vnímajú starobu ako určitú etapu životného cyklu človeka. Podľa spomínaných autorov je staroba relatívny pojem rovnako ako starnutie. Je to všeobecný proces, normálne a zákonité obdobie života, ktoré u každého jedinca prebieha rôzne. Kalendárny vek nie je totožný s biologickým vekom, keď organizmus prechádza starobnými zmenami.

Pri starnutí nastáva zmena v štruktúre a funkciách organizmu, ktorá je podmienená zvýšenou zraniteľnosťou a takisto poklesom schopností a výkonnosti jedinca. Zo spoločenského hľadiska je človek starý podľa Bednárika (2005) vtedy, ak je za takého pokladaný ostatnými členmi spoločnosti. Vývojom spoločnosti dochádza k značným posunom hranice. V roku 1800 bol za starého človeka bežne označovaný štyridsiatnik. V roku 1890 to bo už päťdesiatnik. V súčasnosti je dolná hranica staroby v rozvinutých spoločnostiach udávaná vekom 65 rokov. Záujem dnešnej gerontológie (veda zaoberajúca sa starnutím a starobou) sa už teraz sústreďuje až na vek 75 rokov. Hoci prvé dokázané negatívne prejavy starnutia sa vyskytujú u človeka od 35. roku, väčšina ľudí však začína vnímať prítomnosť staroby až s obchodom do dôchodku. Vtedy dochádza obmedzenie rozsahu činností, k strate dovtedajšieho programu

a k zúženiu styku s ostatnými ľuďmi. Senior viac sa sústreďuje na svoje problémy, ku ktorým pripisuje veľký význam. Dost' často takéto správanie vedie k sociálnej izolácii. K izolácii môže viesť aj to, že senior prestáva byť príslušníkom sociálnych skupín, ktorých bol doteraz členom. Týmto ľuďom doterajšie povolanie poskytovalo životný obsah a odchodom zo zamestnania im vzniká dlhá chvíľa a prázdnota. Aby bol proces zmeny pracovne aktívneho života na život s prevahou voľného času plynulý a netraumatizujúci, je vhodné skôr začať s prípravou na strnutie a starobu.

2.6. Seniori

V oblasti výchovných aktivít sa zaužívalo označenie senior ako všeobecný termín pre celú populačnú skupinu, na ktorú sa geragogické aktivity zameriavajú.

Podľa Balogovej (2005) sa pojem senior začal v edukačnej praxi používať spontánne a nahradil iné terminologické vymedzenia, ktoré sa zrodili na pôde lekárskeho, psychologického, sociologického a iných vedných disciplín na označenie človeka staršieho, a starého vekového obdobia. V geriatrickej sa používa pojem geront, pod ktorým si väčšinou predstavíme starého choreho alebo nesebestačného človeka. V zákonodarstve sa používa pojem *dôchodca* alebo žiadateľ sociálnej pomoci na označenie starších ľudí majúcich nárok na určitú službu alebo dávku sociálnej pomoci. Rok 1999 bol vyhlásený OSN za Medzinárodný rok starších a preto bol v tejto súvislosti termín starý nahradený pojmom „starší“ v spojení so substantívom človek, respektíve ľudia.

2.6.1. Sociálne potreby seniorov

„Znaky ľudskej krehkosti, ktoré sa najzreteľnejšie prejavujú v starobe, v tomto svetle sa stávajú volaním po vzájomnej závislosti a potrebnej solidarite, ktorá spája generácie medzi sebou. Každý človek potrebuje druhého a stáva sa bohatším vďaka darom a charizmám ostatných.“ (Ján Pavol II, 1999)

Každý človek musí žiť v spoločnosti, nemôže dlho žiť sám, potrebuje kontakt, byť s druhými, mať tú istotu, že niekam patrí. Obzvlášť táto sociálna potreba je veľmi dôležitá u starších ľudí. Pociťujú potrebu sociálneho prostredia u starších osôb

podporuje faktor, ktorý starší ľudia považujú za veľmi dôležitý (zdravotný stav, dobré rodinné vzťahy, kontakt s inými ľuďmi,...). Pomáhať starým ľuďom vyžaduje od pomáhajúceho, aby bol pozorný ku všetkým jeho potrebám.

Malejčík (2007) vníma potrebu ako negatívne pociťovaný nedostatok, alebo prebytok (nežiaduca odchýlka od rovnovážneho stavu organizmu). Človek sa pohybuje v kruhu najrozličnejších potrieb, ktorých uspokojenie je cieľom jeho konania. Početné výskumy problematiky potrieb človeka viedli k vypracovaniu zoznamu potrieb a želaní človeka, ktoré sa vyskytujú v jeho živote a podmieňujú jeho správanie, jeho životný štýl, vplývajú na vzťah k práci, na hodnotenie vlastnej osobnosti.

Americký psychológ A. H. Maslow zhrnul základné ľudské potreby do piatich kategórií:

- Fyziologické potreby
- Potreba bezpečia
- Sociálne potreby
- Potreba autonómie
- Potreba seberealizácie, sebanaplnenia

Medzi základné potreby sa považujú fyziologické potreby. Vyplývajú z funkcie ľudského organizmu a predstavujú potrebu dýchania, jedenia, vylučovania, sexuálne potreby. Sú to vrodené potreby, s ktorými človek disponuje už od narodenia. Neuspokojenie jednej z nich sa môže odraziť na celkovom stave a zdraví staršieho človeka (spánok, dýchanie, vylučovanie...)

Potreba bezpečia sa aktivizuje v situáciách ohrozujúcich organizmus stratou zdravia, života. Podnecuje človeka k činnostiam, ktoré mu zabezpečujú prekonanie neistých podmienok. Potreba bezpečia je sledovateľná na úrovni troch stupňov, ktorými sú ekonomické bezpečie, fyzické bezpečie a psychické bezpečie.

Uspokojenie potrieb ekonomického bezpečia je vedomie človeka, že disponuje dostatočnými prostriedkami na živobytie. Bednárík (2004) definoval potreby akými sú pocit chudoby, nemožnosť kúpiť si potrebné veci, nedostatok peňazí na záľuby, nemožnosť niekoho obdarovať.

Sociálnu potrebu chápeme: potrebu lásky, potrebu informovanosti, patriť do určitej skupiny, potrebu vyjadrovať sa a byť pochopený. Pre starších ľudí je veľmi dôležitý pocit spokojnosti v sociálnom prostredí. Tento pocit spokojnosti dosiahnu faktormi akým je napríklad sebestačnosť pri rôznych úkonoch, dobré vybudované

rodinné vzťahy, kontakty s inými ľuďmi, finančná sebestačnosť ale aj realizácia rôznych koníčkov a záľub.

Ďalšou potrebou je potreba autonómie. Túto potrebu definuje Karkusová (2003), ako autonómiu v zmysle byť slobodný, nezávislý, rozhodovať sám za seba. Nezávislosť- autonómia je schopnosť vykonávať sám tieto činnosti. Je to schopnosť jedinca viesť život podľa pravidiel, ktoré sú určí on sám. Ak je táto schopnosť narušená, tak človek je odkázaný na pomoc druhej osoby.

Pre starých ľudí je uspokojenie všetkých potrieb veľmi dôležitý. Tieto potreby tvoria celok, ktoré sú od seba neoddeliteľné.

2.7. Sociálna starostlivosť pre seniorov na Slovensku

Sociálna starostlivosť o seniorov je na Slovensku narastajúcim problémom, pretože sa predlžuje priemerný vek u ľudí, vek dožitia a jeho podiel narastá a taktiež stupeň ekonomického zaťaženia neustále rastie. Starých ľudí bude stále viac a viac. S rastom počtu seniorov v spoločnosti úzko súvisí aj starostlivosť o nich.

Charakteristickou črtou sociálnej starostlivosti je jej humanizácia. Sociálna starostlivosť je činnosť zameraná na pomoc pri uspokojovaní objektívne uznaných potrieb jednotlivca alebo skupiny. Z hľadiska filozoficko-etického princípu sociálna starostlivosť znamená povinnosť postarať sa o jedinca, pomôcť mu, nájsť riešenie na jeho vlastné problémy a prevziať za neho zodpovednosť. Sociálna starostlivosť o osoby vyššieho veku môže byť zo strany sociálnych pracovníkov zabezpečená viacerými druhmi a formami práce s nimi (Hrozenková, 2008).

Slovenská Republika má v zákone č. 195/1998 Z.z. z 19. mája 1997 o sociálnej pomoci povinnosť poskytnúť sociálnu pomoc tým, ktorí sú odkázaní na pomoci. Sociálna pomoc sa poskytuje najmä prostredníctvom sociálnej práce.

Medzi štátne orgány sociálnej pomoci na Slovensku patrí:

- **Ministerstvo** – je ústredným orgánom štátnej správy SR v oblasti sociálnej pomoci
- **Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny**
- **Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny.**

Ťažiskom činnosti je najmä poskytovanie ambulantných služieb:

- Zariadenie opatrovateľskej služby
- Sociálneho poradenstva
- Organizovanie spoločného stravovania so zameraním na seniorov

V **zariadení opatrovateľskej služby** podľa zákona č. 448/2008 Zb. z. o sociálnych službách sa poskytuje sociálna služba na určitý čas plnoletej fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, ak jej nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu. Poskytuje sa tu pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva. Opatrovateľskú službu nemožno poskytovať fyzickej osobe, ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba, je opatrovaná fyzickou osobou, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu podľa osobitného predpisu, ktorej je nariadená karanténa pre podozrenie z nákazy prenosnou chorobou a pri ochorení touto nákazou.

Sociálne poradenstvo – prispievajú ním sociálni pracovníci k riešeniu sociálnej núdze. Je to výmena informácií medzi poradcom a príjemcom. Informáciou v sociálnej práci je nielen jednoduchý údaj alebo správa, ale ide o poučenie a návod na jednanie. Sociálne poradenstvo obsahuje preventívnu časť (odstránenie príčin vzniku sociálneho problému) a nápravnú časť (riešenie sociálneho problému). Poradenské služby sa riešia prostredníctvom pracovníkov, ktorí zabezpečujú dávky sociálnej pomoci. Okrem nich poskytujú poradenské služby napríklad aj pracovníci opatrovateľskej služby, klubov dôchodcov, ako aj členovia občianskych združení. (Draganová, 2006)

Organizovanie spoločného stravovania- možno organizovať pre občana, ktorého stravovanie nemožno zabezpečiť inak a ktorý je poberateľom starobného dôchodku alebo pre svoj nepriaznivý zdravotný stav je odkázaný na spoločné stravovanie. Spoločné stravovanie sa poskytuje najmä v jedálňach pre dôchodcov a v ďalších zariadeniach sociálnych služieb, kde sa poskytuje stravovanie, v rozsahu jedného teplého jedla denne (Zbierka zákonov č.88/ 2001).

Na poskytovanie starostlivosti pre seniorov v zariadeniach sociálnych služieb obec zriaďuje:

- Domov dôchodcov
- Zariadenie chráneného bývania
- Zariadenie opatrovateľskej služby
- Domov penzión pre dôchodcov
- Klub dôchodcov

Domov dôchodcov - poskytuje sa v ňom starostlivosť občanovi, ktorému nemožno poskytovať inú sociálnu službu alebo poskytnutie inej sociálnej služby dostatočne nerieši hmotnú núdzu alebo sociálnu núdzu tohto občana, ktorý je poberateľom starobného dôchodku, pre svoj nepriaznivý zdravotný stav vyžaduje sústavnú starostlivosť inej osoby, ktorú občanovi nemôže zabezpečiť rodina ani poskytovanie opatrovateľskej služby, alebo poskytovanie starostlivosti v domove dôchodcov. V domove dôchodcov sa poskytuje nevyhnutná starostlivosť, ktorou je stravovanie, bývanie a zaopatrenie. Poskytuje sa tu aj ďalšia starostlivosť, ktorou je poradenstvo, záujmová činnosť, kultúrna činnosť, poskytuje osobné vybavenie, ak sa starostlivosť v domove dôchodcov poskytuje občanovi celoročne a občan nemá osobné vybavenie, podporuje účasť na spoločenskom živote (Zbierka zákonov č.88/ 2001).

Zariadenie chráneného bývania Zariadenia chráneného bývania je určené pre občana so zdravotným postihnutím alebo duševnou poruchou, ktorý musí byť schopný viesť samostatný život s pomocou inej osoby. Dohľad je sledovanie správania a činnosti občana, ktorému sa poskytuje starostlivosť v zariadení chráneného bývania (Zbierka zákonov č.88/ 2001).

Domov-penzión pre dôchodcov - poskytuje občanovi, ktorému nemožno inak zabezpečiť bývanie, ak je poberateľom starobného dôchodku alebo poberateľom výsluhového dôchodku starším ako 60 rokov a ich zdravotný stav nevyžaduje sústavnú starostlivosť inej osoby. V domove-penzióne pre dôchodcov sa poskytuje bývanie, zaopatrenie. Poskytuje sa ďalšia starostlivosť, ktorou je poradenstvo, záujmová činnosť, kultúrna činnosť, podporuje účasť na spoločenskom živote, utvárajú podmienky na prípravu stravy).

Klub dôchodcov- na Slovensku je najrozšírenejším typom inštitucionalizovaného združovania, ktorá má niekoľkoročnú tradíciu. Začiatky vzniku u nás klubov ako kultúrno-výchovných zariadení na využívanie voľného času sa

zaznamenali v päťdesiatych rokoch a rozšírenie nastalo v sedemdesiatych rokoch. Miestne rajonizované kluby dôchodcov zriaďuje štátna správa, okrem toho pôsobia kluby dôchodcov aj pri niektorých podnikoch. Podľa § 35 Zákona o sociálnej pomoci č.195/1998 v znení neskorších predpisov je prioritnou úlohou klubov dôchodcov utvárať podmienky na záujmovú a kultúrnu činnosť, ako aj na udržiavanie fyzickej a psychickej aktivity seniorov i občanov s nepriaznivým zdravotným stavom. Podľa zákona o sociálnych službách má klub dôchodcov štatút denného centra, ktorý poskytuje najmä sociálne poradenstvo a záujmovú činnosť. Határ (2008) konštatuje, že klub dôchodcov združuje nielen inštitucionalizovaných seniorov, ale tiež starších ľudí, ktorí žijú vo svojom prirodzenom prostredí, čím umožňuje klientom sociálnych zariadení, ktorí ho navštevujú, žiť v realite, vidieť veci také, aké v skutočnosti sú, rozvíjať medzilidské vzťahy, participovať na veciach verejných a pod. Prostredníctvom rôznych aktivít (hranie spoločenských hier, odborné prednášky, rôzne kurzy, poradenstvo...) vytvára priestor na rozvíjanie osobnosti seniora, uspokojovanie jeho potrieb, riešenie rôznych problémov, socializáciu a sebarealizáciu seniorov, atď.

Sociálne služby upravuje zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, ktorý nahradil predchádzajúcu úpravu tzv. sociálnej pomoci. Cieľom poskytovania sociálnych služieb je prevencia vzniku, riešenie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie osôb, podpora schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a prevenciu sociálneho vylúčenia, a zabezpečenie podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb osôb. Na riešenie sociálnej núdze občana sú podľa zákona určené tzv. sociálne služby:

- opatrovateľská služba,
- organizovanie spoločného stravovania,
- prepravná služba,
- starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb
- sociálna pôžička

Opatrovateľská služba – alebo starostlivosť v domácom prostredí je najprogressívnejším nástrojom sociálnej pomoci, poskytuje sa seniorom v prípade zníženej sebestačnosti v dôsledku starnutia a staroby, resp. v prípade nepriaznivého zdravotného stavu. Seniorovi pomáha iná osoba, ktorá zabezpečuje pomoc pri jeho

nevyhnutných životných úkonoch, nevyhnutných práca v domácnosti, ako aj kontakt so spoločenským prostredím. Jej hlavnou prednosťou je zotrvanie seniora v domácom prostredí.

Prepravná služba sa poskytuje v zmysle zákona občanovi so zdravotným postihnutím, ktorý je podľa posudku príslušného orgánu odkázaný na individuálnu prepravu. Podstata pomoci v zmysle prepravnej služby spočíva v znižovaní miery závislosti daného občana, v možnostiach mobility, uspokojovania potrieb a zabezpečenia sociálneho kontaktu osôb so zdravotným postihnutím.

Jednou zo sociálnych služieb je aj **starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb**. Okrem iného sa zriaďujú: domov dôchodcov, domov-penzión pre dôchodcov, klub dôchodcov, jedáleň pre dôchodcov, stredisko osobnej hygieny, pracovňa, zariadenie opatrovateľskej služby. Klientom žijúcim v ZSS sa poskytuje stravovanie, bývanie, zaopatrenie a iné špecifické činnosti.

Sociálna pôžička – poskytuje sa občanovi, ktorému sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi na úhradu výdavkov, ktoré sa použijú na kúpu základného vybavenia domácností, opravu základného vybavenia a opravu príslušenstva rodinného domu, ktorý užíva na trvalé bývanie

Podľa Hrozenskej (2008) v porovnaní s vyspelými európskymi krajinami na Slovensku ešte stále prevládajú zariadenia pre seniorov, poskytujúce zdravotnú starostlivosť. Starostlivosť o seniorov možno rozdeliť do troch úrovní:

- starostlivosť o seniora v domácom prostredí
- sociálny starostlivosť o seniora v ambulantných podmienkach,
- ústavná, reps. poloústavná starostlivosť o seniora.

Starostlivosť o seniora odkázaného na pomoc inej osoby **v domácom prostredí** je vhodné a prospešné kombinovať, resp. alternovať s možnosťou využívania domácej ošetrovateľskej, resp. opatrovateľskej služby. Neinštitucionalizovanú pomoc poskytujú odborníci v domácom prostredí. Sú to najmä praktický lekári, špecializované

ambulancie, agentúry domácej ošetrovateľskej služby, geriatrické ambulancie a opatrovateľská služba.

Ambulantné podmienky sa svojou podstatou prednostne zameriavajú na pomoc osamelých starším ľuďom, bez rodinného zázemia. Ide najmä o opatrovateľskú starostlivosť, kde sa uplatňuje práca sociálneho pracovníka, ako aj geriatrickej sestry.

Ústavná a polouštavná starostlivosť sa poskytuje osobám vyššieho veku prevažne v dôchodcovských domoch a v domovoch – penziónoch pre dôchodcov.

Jednou z foriem sociálnej starostlivosti, v ktorých sa poskytuje intermediálna starostlivosť (kombinácia ústavnej starostlivosti s pobytom v domácom prostredí), sú denné centrá (stacionáre, škôlky pre starších ľudí), ktoré umožňujú osamelo žijúcim seniorom alebo rodine postarať sa o svojho rodinného príslušníka. Zriaďovateľom denného centra môže byť aj obecný úrad. Náplň jeho činnosti spočíva v sociálnej skupinovej činnosti (besedy, hry, zábavné podujatia, zdravotná výchova, prechádzky, individuálne záľuby). Poskytuje občanom aj stravovanie vrátane diét. O spôsobilosti navštevovať denné centrum rozhoduje odborný lekár-geriater, ktorý súčasne zabezpečuje i odbornú lekársku starostlivosť v prípade zhoršenie zdravotného stavu (Hrozenská, 2008).

2.7.1. Forma sociálnej starostlivosti zahraničí

V zahraničí je zavedený nový moderný systém poskytovania sociálnej starostlivosti, ktorý sa nazýva „Health care farms“ Ide o farmárskych opatrovateľov, ktorí sa starajú o seniorov. Ich cieľom je inšpirovať správne rozhodnutia, vyvinúť správnu politiku a činnosti, ktoré by podporovali farmársku starostlivosť. Cieľom špeciálnych fariem je vytvoriť úspešné farmy a krajiny so zaujímavými možnosťami a príležitosťami sociálneho, terapeutického a vzdelanostného rozvoja seniorov.

Farmárska starostlivosť predstavuje spojenie starostlivosti o krajinu so starostlivosťou o seniorov a prostredím v ktorom sa cítia bezpečne, kde sú rešpektovaní a zapájaní do zmysluplných aktivít. Používaním komerčných fariem, činností v lesoch, záhradách sú základom pre podporu mentálneho a fyzického zdravia cez prirodzené farmárske aktivity. Taktiež predstavuje partnerstvo medzi farmármi, dôchodcami a agentúrami so zdravotnou a sociálnou starostlivosťou, ktoré viac rozvíjajú ľudský potenciál ako sa zameriavajú na rôzne obmedzenia. Získavajú tým najmä samotní

seniori, ktorí často uvádzajú zlepšenie ich fyzického, mentálneho a duševného zdravia. Farmári, ktorí získavajú zlepšenie ekonomickej situácie a obrovské uspokojenie ako aj pomoc druhým, zlepšenie a skvalitnenie života starším ľuďom pomocou farmárčenia, ktoré im pomôže povzniesť ich sebavedomie. Kladú sa na nich vysoké požiadavky vedomostí a zručností. Pomocou tejto formy starostlivosti sa vidiecke komunity stávajú sociálne, ekonomicky a environmentálne udržateľné (Scharf, 2007).

Podobný typ sociálneho zabezpečenia by bol výhodný aj v SR, keďže poľnohospodárstvo prevláda u nás vo veľkej forme.

2.7.2. Mesto alebo vidiek

Napriek tomu, že zákony platia v celej krajine rovnako, prakticky ich nie je možné celoplošne aplikovať, ani využívať. Niektoré identifikované problémy a ich riešenie je zásadne odlišné na vidieku a v meste. Mesto ale aj vidiek majú svoje určité negatíva ale aj pozitíva.

Mesto:

Negatíva:

- vysoké životné náklady
- väčšie množstvo technických bariér pre každodenný život
- strácanie rodinných väzieb
- nezáujem komunity o problém jednotlivca
- kapacitný nedostatok cenovo dostupných zariadení pre seniorov každého typu
- pribúdanie samovrážd starších ľudí

Pozitíva:

- lepšia dostupnosť zdravotnej starostlivosti
- širšia ponuka alternatívnych sociálnych služieb

Vidiek:

Negatíva:

- ťažšia dostupnosť zdravotnej starostlivosti
- nedostatok alternatívnych sociálnych služieb
- občasná dopravná izolácia

Pozitíva:

- všeobecná „známost“ starých ľudí
- nižšie životné náklady
- pevnejšie rodinné väzby
- lokálne riešenie zariadení starostlivosti o starých
- záujem komunity o problém jednotlivca

Človek starne lokálne. Posledné roky života chce prežiť tam, kde prežil celý život. Zvlášť na vidieku chce byť pochovaný na cintoríne, kde ležia jeho blízki. Prax ukazuje, že je preto nevyhnutné mať rozdielny prístup k riešeniu problematiky starých ľudí v meste a na vidieku. A toto by malo byť zohľadnené aj v zákonných predpisoch.

2.8 Financovanie sociálnych služieb

Sociálne služby sú financované podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách:

- z rozpočtu verejného poskytovateľa sociálnej služby
- z úhrad za sociálne služby od prijímateľa sociálnej služby na základe zmluvy o poskytovaní sociálnej služby
- z prostriedkov prijatých na základe písomnej darovacej zmluvy
- z prostriedkov združenia obcí, združenia vyšších územných celkov a združenia osôb
- z výsledku hospodárenia z vedľajšej činnosti, ktorú vykonávajú zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti alebo zakladateľskej pôsobnosti obce alebo vyššieho územného celku s jeho súhlasom
- z príjmu zo sociálneho podniku
- z iných zdrojov

Sociálne služby poskytované právnickou osobou zriadenou alebo založenou obcou alebo VÚC môžu byť financované len so súhlasom obce alebo VÚC, ktorý takúto právnickú osobu zriadil alebo založil.

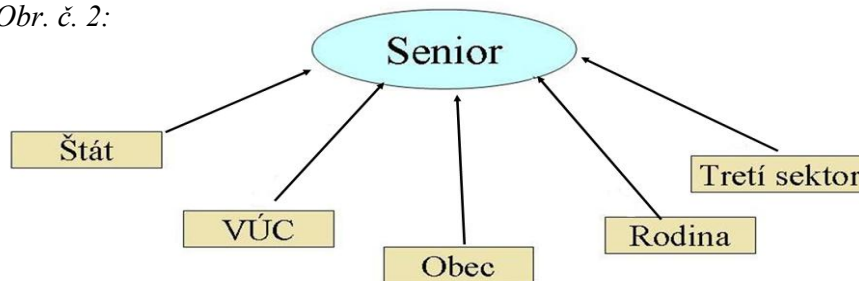
Sociálne služby poskytované neverejným poskytovateľom sociálnej služby môžu byť financované:

- z finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a z finančného príspevku na prevádzku za podmienok ustanovených týmto zákonom
- z úhrad za sociálne služby od prijímateľa sociálnej služby na základe zmluvy o poskytovaní sociálnej služby
- z vlastných zdrojov neverejného poskytovateľa sociálnej služby
- z prostriedkov prijatých na základe písomnej darovacej zmluvy
- z výsledku hospodárenia z podnikateľskej činnosti po zdanení daňou z príjmov ktorú vykonáva neverejný poskytovateľ sociálnej služby podľa osobitných predpisov
- zo zisku zo sociálneho podniku
- z iných zdrojov

2.9 Subjekty poskytujúce sociálne služby seniorom

Na Slovensku sú sociálne služby zabezpečené nasledovnými subjektmi:

Obr. č. 2:

Rodina - najväčšou oporou pre seniora by mala byť jeho vlastná rodina. Rodina nie je v pravom slova zmysle subjektom, ale sa ráta ako základná bunka spoločnosti, ktorá má svoje práva, ale aj povinnosti. Rodinná solidarita a participácia na starostlivosti o seniorov je jednou zo základných charakteristík jej funkčnosti. Doopatrovanie rodičov by mala byť morálnom povinnosťou. No v dnešnej dobe nie každý chce a môže nechať u seba svojich rodičov, keď zostarnú a stanú sa bezmocnými. Väčšina starších ľudí túži zostať doma, kde ich majú radi, kde sa o nich postarajú. Obzvlášť zložitá je situácia starých ľudí vyžadujúcich celodennú intenzívnu

starostlivosť. Z hľadiska potrieb oboch generácií sú dôležité podmienky, za akých sa potreba celodennej starostlivosti objavila, či ide o dvoj-, resp. trojgeneračnú domácnosť, či je niekto doma permanentne prítomný, alebo sú všetci členovia ekonomicky aktívni. Takáto situácia v rodine stavia jej členov pred závažný problém, ktorý môže vyústiť do zvýšeného napätia, resp. okliešťovať iné dôležité funkcie rodiny. Nie každá rodina si môže dovoliť najatť opatrovatelku vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov. Zamestnané dospelé dieťa sa často krát nemôže vzdať svojho zamestnania pre nedostatok financií v rodine a preto sa nemôže postarať o seniora v rodine, ktorý je odkázaný na sociálnu pomoc. Ak nastane situácia kedy sa rodina nevie postarať o svojho rodinného príslušníka, nastáva druhá možnosť, keď sa zodpovednosť presúva na ďalší subjekt.

Štát – je v pozícii zákonodarcu. Koordinuje a vytvára kompetencie v oblasti sociálneho zabezpečenia medzi jednotlivými právnymi subjektmi. Je tvorcom sociálnej politiky seniorov. Vytvára podmienky pre sociálnu stabilitu a reguluje sociálnu klímu. Podľa Zákona o sociálnych službách Zákon č. 448/2008 Z. z. štát má povinnosť poskytnúť sociálnu službu osobám, ktoré sú na to odkázané

Vyšší územný celok – orgán štátnej správy, vypracúva a schvaľuje koncepciu rozvoja sociálnych služieb seniorov vo svojom územnom obvode. Vede register poskytovateľov sociálnych služieb a plní ďalšie úlohy vo vzťahu k seniorom podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti zabezpečuje dostupnosť sociálnej služby pre fyzickú osobu, ktorá je odkázaná na sociálnu službu, a právo výberu sociálnej služby za podmienok ustanovených týmto zákonom.

Tretí sektor – rozumejú sa ním neštátne organizácie, dopĺňa štátnu starostlivosť a starostlivosť na úrovni miestnej samosprávy, o poskytovanie sociálnych služieb v zmysle zákona o sociálnej pomoci. Na starosti o seniorov sa podieľajú rôzne občianske združenia, nadácie a spolky, cirkevné organizácie, podnikateľské subjekty (len čiastočne) a pod.

Obec - Obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej aj sociálnej núdze občanov, sociálnej pomoci, sociálnoprávnej

ochrany asociálnej kurately a najmä v oblasti sociálnych služieb. Je samostatný subjekt práva, ktorý poskytuje starostlivosť občanom na jeho území. Disponuje vlastným majetkom a vykonáva originálne ako aj prenesené kompetencie vo vzťahu k seniorom. Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách ukladá obciam a mestám povinnosť vypracovať komunitný plán sociálnych služieb v spolupráci s inými poskytovateľmi. Komunitný plán obce sa vypracúva v súlade s národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb s ohľadom na miestne špecifiká a potreby.

Obec môže poskytovať rôzne formy sociálnych služieb:

- starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb (domov dôchodcov, domov-penzión pre dôchodcov, kluby pre dôchodcov, denné stacionáre a i.)
- terénna opatrovateľská sociálna služba – poskytuje sa osobe odkázanej na pomoc inej FO, alebo je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy (pri hygiene, stravovanie, obliekania, vyzliekania a i.), úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť (nákup, príprava jedla, donáška jedla do domu FO, bežné upratovanie, starostlivosť o bielizeň, vynášanie drobného odpadu do zbernej nádoby) a pomoc pri základných sociálnych aktivitách (sprievod, predčítanie, tlmočenie, dohľad pri úkonoch sebaobsluhy). Táto forma služby sa poskytuje v domácnosti prijímateľa v pracovných dňoch a presný počet je vopred dohodnutý s prijímateľom služby. Obec môže poskytnúť opatrovateľskú službu prostredníctvom pracovníka obecného úradu
- poskytovanie sociálnej služby jedálňou
- poskytovanie sociálnej služby v dennom centre (v klube dôchodcov)
- poskytovanie sociálnej služby formou sociálneho taxíka (pre ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím, na prepravu k lekárovi, nákupy a i.)

MPSVaR SR udáva že podľa Zákona o sociálnych službách obec je povinná poskytnúť alebo zabezpečiť sociálnu službu v súlade so zákonom o sociálnej pomoci od 1. 1. 2009 osobám, ktoré majú na území obci trvalý pobyt. Finančné prostriedky pre sociálne služby sú z podielových daní a z iných zdrojov. Z podielových daní obec dostáva 5% na každého obyvateľa nad 62 rokov. Povinnosťou obce pri zabezpečení sociálnej služby je uhradiť všetky ekonomicky oprávnené náklady spojené s poskytnutím služby. Prípadný nedostatok finančných prostriedkov obce nie je dôvodom pre neuhrádzanie nákladov. Ak sa poskytne sociálna služba FO, ktorá má

trvalý pobyt v inej obci, táto obec je povinná uhradiť ekonomicky oprávnené náklady na sociálnu službu v prípade, že si poskytovanie sociálnej služby objednala.

3. CIEĽ PRÁCE

V demografickom vývoji obyvateľstva sa za posledné roky zaznamenalo zvýšenie počtu obyvateľstva v poproduktívnom veku, čoho dôsledkom je starnutie populácie. Zvýšením počtu seniorov narastajú aj ich potreby. Obec majú povinnosť zo zákona poskytnúť sociálne služby osobám na to odkázaným. Hoci je koncentrácia seniorov na vidieku podobná mestskej, častým problémom na vidieku je absentovanie sociálnych služieb zabezpečené obcou.

Cieľom diplomovej práce bolo hodnotenie a analýza poskytovania sociálnych služieb v mikroregióne Požitavie – Širočina. Zameriavali sme sa na poproduktívnu vekovú zložku, vzhľadom na to, že táto sociálna skupina si vyžaduje najväčšiu pomoc a starostlivosť. Identifikovali sme sociálne potreby seniorov a mieru ich napĺňania prostredníctvom sociálnych služieb zabezpečovaných v obci.

Parciálne ciele práce:

- analýza poskytovania sociálnych služieb v mikroregióne Požitavie - Širočina
- sociálne potreby pre seniorov v mikroregióne Požitavie - Širočina
- dopyt po službách
- súčasné problémy a následné riešenie

4. METODIKA PRÁCE

Charakteristika mikroregiónu Požítavie - Širočina

- charakteristika územia
- analýza podmienok mikroregiónu
- občianska vybavenosť
- demografický vývoj obyvateľstva
- vývoj obyvateľstva v poproduktívnom veku
- seniori v mikroregióne

Obyvateľstvo mikroregiónu Požítavie - Širočina

- vývoj počtu obyvateľstva mikroregiónu Požítavie – Širočina od roku 2003-2009
- veková štruktúra obyvateľstva
- trendy v demografii
- vývoj počtu seniorov v mikroregióne Požítavie – Širočina
- matematicko-štatistické metódy výpočtov jednotlivých demografických charakteristík:

- **Prirodzený prírastok**

Prirodzený prírastok (-úbytok) je rozdiel medzi počtom živonarodených detí a zomretých osôb.

$$\pm PP = N - M$$

kde:

N – natalita (pôrodnosť)

M – mortalita (úmrtnosť)

- **Celkový prírastok obyvateľstva**

Celkový prírastok (úbytok) obyvateľstva predstavuje rozdiel medzi prirodzeným prírastkom (úbytkom) a migračným saldóm.

$$\pm CP = (\pm) PP - (\pm) MS$$

o **Index staroby – Sauvyho index**

IS je matematickým vyjadrením vekovej štruktúry. Vyjadruje koľko obyvateľov poproduktívneho veku pripadá na 100 obyvateľov predproduktívneho veku. Vypočíta sa nasledovne:

$$I_s^b = \frac{P(65+)}{P(0-14)} \cdot 100 \quad \text{biologická hranica}$$

Analýza poskytovaných sociálnych služieb pre seniorov na území mikroregiónu Požitavia - Širočina

- Spoločné stravovanie pre seniorov (poskytovaná v dvoch obciach)
- Donáška obedov pre seniorov priamo domov (zabezpečená v 11 obciach)
- Kluby (Jednota) dôchodcov (v šiestich obciach mikroregiónu)
- Opatrovateľská služba (poskytnutá v troch obciach)
- Sociálne poradenstvo (poskytuje každá obec)

Analýza zabezpečenia sociálnych služieb pre seniorov v mikroregióne Požitavie – Širočina

Obce mikroregiónu sa rozdelili do troch kategórií podľa počtu obyvateľov v obciach :

do 500 obyv.	501 - 1000 obyv.	1001 - 3000 obyv.
Čer. Hrádok	Čaradice	Čierne Kľač.
M. Vozokany	Choča	Nová V. nad Žitavou
Tajná	Nevidzany	Tesárske Mlyňany
Vieska nad Žitavou	Nemčiňany	Tekovské Nemce
	Slepčany	Volkovce
	V. Vozokany	

Zdroj – ŠÚ SR 2009, vlastné spracovanie

Na základe rozdelenia obcí podľa počtu obyvateľov sme určili výšku finančných prostriedkov z podielových daní pre ľudí vo veku 62 a viac.

Základným výskumným nástrojom pre skúmanie sociálnych potrieb seniorov v mikroregióne bol dotazníkový prieskum vykonávajúci so seniormi a starostami obcí. Zber údajov bol vykonaný v mesiaci marec 2011.

Výsledky dotazníkového prieskumu poukazujú na situáciu v obciach týkajúcu sa sociálneho zabezpečenia a ich financovania. V prvom dotazníku sa osobitná pozornosť venovala materiálnej situácii seniorov, ich aktivitám, spôsobu informovania o svojich právach na sociálne zabezpečenie obce a tiež možnostiam využitia ponúkaných sociálnych služieb. Druhý dotazník bol určený pre starostov obcí mikroregiónu. V dotazníku sme sa pýtali na formy poskytovania sociálnych služieb obcami, na počet ľudí poberajúcich jednotlivé typy sociálnych služieb. Zistili sme celkový podiel výdavkov plynúcich z podielových daní na poskytované služby sociálnej starostlivosti a spôsob informovania o právach občanov. V závere práce sme použili návrhy využiteľné do praxe. Dotazníky sú priložené v prílohe.

Metodický postup pri písaní práce vychádzal z dvoch zdrojov údajov a to:

- **primárne zdroje údajov** – dotazníkový prieskum. Objektom prieskumu je mikroregión Požitavie – Širočina tvorená z 15 obcí (Čaradice, Červený Hrádok, Čierne Kláčany, Choča, Malé Vozokany, Nemčiňany, Nevidzany, Nová Ves nad Žitavou, Slepčany, Tajná, Tekovské Nemce, Tesárske Mlyňany, Veľké Vozokany, Vieska nad Žitavou, Volkovce). Vo vybranom mikroregióne sa skúmajú formy sociálneho zabezpečenia seniorov a ich financovanie, spokojnosť/ nespokojnosť seniorov a spôsob informovania o právach na sociálne zabezpečenie
- **sekundárne zdroje údajov** – štúdium literárnych prameňov, štatistiky demografických charakteristík zo Štatistického Úradu SR, analýza a syntéza jednotlivých dát a poznatkov, návrhy odporúčaní pre prax.

Pri práci sa používa:

metóda vedeckej abstrakcie – používa sa v teoretickej časti práce, informácie sme čerpali z dostupných odborných publikácií a internetových zdrojov, ktorých zoznam je uvedený v zozname použitej literatúry

syntéza – pomocou tejto metódy je spracovaný záver práce a predstavuje zosumarizovanie poznatkov

analýza – použitá pri spracovaní vlastnej práce, z časového hľadiska sme využili aj dynamickú analýzu, pomocou ktorej sme zaznamenali vývoj demografických charakteristík v rozpätí rokov 2003 – 2009.

komparácia - použitá pri spracovaní vlastnej práce

5. VÝSLEDKY PRÁCE

5.1. Charakteristika mikroregiónu Požitavie – Širočina

Obr. 3 : Vyznačené územie mikroregiónu Požitavie – Širočina (Zdroj: www.leadersk.sk/en/mas/mas-pozitavie-sirocina/)

Mikroregión Požitavie – Širočina sa rozprestiera na severovýchodnej časti Nitrianskeho kraja. Myšlienka založenia mikroregiónu sa uskutočnila 24. 3. 2000, kedy vzniklo vďaka finančnej podpore „Programu obnovy dediny“ záujmové združenie obcí pre cestovný ruch zapísaním sa do registra záujmových a právnických osôb pod číslom 7/2000 v okolí Arboréta Mlyňany a údolie rieky Širočina.

K vytvoreniu mikroregiónu prispeli nasledovné faktory:

- výhodná geografická poloha a podobná kultúra obcí
- ekonomická štruktúra a problémy spojené transformáciou
- prepojená cestná sieť
- dlhoročná neformálna spolupráca občanov
- nutnosť riešenia problémov pri obmedzenosti finančných zdrojov
- nové príležitosti pre rozvoj obcí
- rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne
-

Za pôvodné zakladajúce obce mikroregiónu možno považovať nasledovných 9 obcí:

➤ Čierne Kľačany	➤ Nevidzany	➤ Tesárske Mlyňany
➤ Malé Vozokany	➤ Slepčany	➤ Veľké Vozokany
➤ Nemčiňany	➤ Tajná	➤ Vieska nad Žitavou

O tri roky neskôr, 1.1.2003 sa mikroregión rozšíril o ďalšie dve obce:

- Červený Hrádok
- Volkovce

V súčasnom období tvorí mikroregión 15 obcí a zastupuje aj záujmy obyvateľov obcí Čaradice, Choča, Nová Ves nad Žitavou, Tekovské Nemce. Trinásť obcí mikroregiónu sa nachádzajú na južnej časti okresu Zlaté Moravce a dve (Nová Ves nad Žitavou a Tajná) v okrese Nitra.

Podunajská pahorkatina tvorí južnú a juhozápadnú časť územia a na severovýchode zasahuje do územia Pohronský Inovec. Cez územie pretekajú rieky Žitava a Širočina, podľa ktorých je odvodený názov mikroregiónu. Nachádza sa tu niekoľko vodných plôch, jednou z nich je vodná nádrž v Slepčanoch, ktorá je zároveň najväčšou vodnou nádržou v okrese Zlaté Moravce.

V centre mikroregiónu, sa nachádza známe Arborétum Mlyňany, so základňou vo Vieske nad Žitavou a v Tesárskych Mlyňanoch. Považuje sa za najväčšiu atrakciu mikroregiónu. Chránený areál Arborétum Mlyňany sa rozprestiera na výmere 67 ha a je zaradený do IV. stupňa ochrany. Nachádza sa v ňom niekoľko tisícok rôznych drevín z celého sveta, 80 druhov vtákov a 1330 druhov motýľov.

Z hľadiska dopravnej dostupnosti územie mikroregiónu obklopujú dva hlavné ťahy: cesta I/65 Nitra – Zvolen, ktorá je súčasťou medzinárodného ťahu E571 a cesta I/51 spájajúca Nitru a Levice. Cestnú sieť území v prevažnej miere tvoria cesty III. triedy a miestne komunikácie. Iba cez obce Slepčany a Tesárske Mlyňany prechádza cesta II/511 spájajúca mestá Zlaté Moravce a Vráble. Ďalej cez územie mikroregiónu prechádza železničná trať 151 smer Zlaté Moravce - Vráble – Uľany nad Žitavou so zastávkami v Slepčanoch a v Tesárskych Mlyňanoch.

5.2. Analýza podmienok mikroregiónu Požitavie - Širočina

5.2.1. Prírodné podmienky

Mikroregión Požitavie – Širočina sa nachádza v koridore dvoch krajinných celkov. Južná a juhozápadná časť mikroregiónu zasahuje do Podunajskej pahorkatiny a do severovýchodného územia zasahuje pohorie Pohronský Inovec.

5.2.2. Klimatické podmienky

Priemerná ročná teplota vzduchu v mikroregióne je 9 °C. Za najteplejší mesiac sa považuje júl dosahujúcu priemernú teplotu 18,7 °C a najchladnejšími mesiacmi sú január a február s priemernou teplotou -1,8 °C. Úhrn zrážok v území predstavuje približne 662 mm za rok, pričom vo vrcholových a náveterných svahoch Pohronskeho Inovca spadne okolo 800 mm zrážok.

5.2.3. Hydrologické podmienky

Cez územie pretekajú rieka Žitava (99,3 km dlhý ľavostranný prítok Nítry) a jej ľavostranný prítok Širočina. Podľa týchto dvoch riek je mikroregión pomenovaný. Žitava pramení na svahoch Pohronskeho Inovca vo výške 625 m n. m. Jej prítokmi sú Stránka, Čerešňový potok, Drevenica a Majerský potok. Východnou časťou mikroregiónu preteká rieka Širočina. K jej prítokom patrí Bočovka, Rohožnícky potok a Podegerský potok. Na území mikroregiónu sa nachádzajú i viaceré vodné plochy. Najväčšou je vodná nádrž v Slepčanoch (nad 1,0 mil.m³). Za menšie sa považuje vodná nádrž v Nemčiňanoch (70,5 tis.m³). Vodné nádrže sa využívajú na rybolov, pričom vodná nádrž v Nevidzanoch je chránenou rybárskou oblasťou so špeciálnym chovom rýb (PHSR obce na roky 2007-2013).

5.2.4. Štruktúra pôdneho fondu

Na základe PHSR mikroregiónu celková plocha katastrálneho územia má rozlohu 16 181,09 ha (údaje z roku 2007). Najväčšie zastúpenie má poľnohospodárska pôda (66,65 %). Stupeň zornenia poľnohospodárskej pôdy je vysoký, dosahuje 81,8 %, ktorý svedčí o výhodných podmienkach pre poľnohospodársku výrobu. Necelých 12 % zaberajú trvalé trávne porasty. Z celkovej rozlohy poľnohospodárskej pôdy na vinice a ovocné sady pripadá 3,05 %. Okrem ornej pôdy veľké zastúpenie majú lesy vo výmere 4 172,46 ha. Vodné plochy zaberajú 1,24 ha. Najväčšie zastúpenie ornej pôdy je v obciach Tesárske Mlyňany a Nemčiňany. V katastri obciach Tekovské Nemce a Čaradice prevláda veľký podiel lesných pozemkov.

Dobrym vplyvom na využívanie poľnohospodárskej pôdy sú kvalitné pôdy a výhodné klimatické podmienky v mikroregióne. Prevláda pestovanie obilnín, rôznych olejnin ako repka ozimná a slnečnica, krmoviny a vinná réva.

5.3. Občianska vybavenosť

5.3.1. Technická infraštruktúra

V mikroregióne Požitavie – Širočina je zabezpečená nasledovná infraštruktúra:

	Doprava	Pitná voda	Kanalizácia	Elektrická energia	Plyn	Telekomunikácie
Čaradice	X	X	-	X	X	X
Červený Hrádok	X	X	-	X	X	X
Čierne Kľačany	X	X	-	X	X	X
Choča	X	X	X	X	X	X
Malé Vozokany	X	X	X	X	X	X
Nevidzany	X	X	-	X	X	X
Nemčičany	X	X	X	X	X	X
Nová Ves nad Žitavou	X	X	-	X	X	X
Slepčany	X	X	-	X	X	X
Tesárske Mlyňany	X	X	X	X	X	X
Tajná	X	X	X	X	X	X
Tekovské Nemce	X	X	-	X	X	X
Veľké Vozokany	X	X	X	X	X	X
Vieska nad Žitavou	X	X	-	X	X	X
Volkovce	X	X	X	X	X	X

Tab. č. 1: Zdroj - PHSR 2007 , vlastné spracovanie

5.3.1.1. Zásobovanie pitnou vodou

V Tabuľke č. 1 je vidieť, že každá obec v mikroregióne je zásobená pitnou vodou najväčším vodovodným systémom na území okresu a to skupinovým vodovodom Vráble - Zlaté Moravce, ktorý zásobuje pitnou vodou obyvateľov v sídlach na území dvoch okresov: Zlaté Moravce a Nitra. Vodovod na území mikroregiónu je vybudovaný v dĺžke 71,79 km. Akumuláciu vody zabezpečuje trinásť vodovodov s celkovým objemom 6 100 m³.

5.3.1.2. Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd je zabezpečované kanalizačnou sieťou v celkovej dĺžke 22,78 km. Komplexne vybudovaná kanalizácia je v obciach Choča, Tesárske Mlyňany, Malé Vozokany, Nemčiňany, Tajná, Veľké Vozokany a na 80 % vo Volkovciach. V obciach Čaradice, Červený Hrádok, Čierne Kľačany, Nevidzany, Slepčany, Tekovské Nemce a Vieska nad Žitavou je v súčasnosti ČOV a kanalizácia vo výstavbe. Realizáciu spoločného projektu zabezpečuje spoločnosť SITA Kalná s.r.o. Mochovce. Okrem uvedených obcí výstavba kanalizácie a ČOV prebieha i v obci Nevidzany. Celkom je vybudovaných 417 prípojok kanalizačnej siete.

5.3.1.3. Zásobovanie elektrickou energiou

Z PHSR (2007) mikroregiónu vyplýva, že celý mikroregión je zásobovaný elektrickou energiou z transformovne 110/22 kV, ktorá je lokalizovaná v Zlatých Moravciach o inštalovanom výkone 2 x 40 MVA. V súčasnosti má zaťaženie 12 MVA, čo znamená, že v rozvodni je značná rezerva.

5.3.1.4. Zásobovanie plynom

Celý mikroregión je zásobený plynom. Cez územie okresu Zlaté Moravce prechádza medzištátny plynovod DN 700; PN 55. Na tento plynovod je napojený plynovod DN 500; PN 64 Šaľa - Zlaté Moravce. Z uvedených plynovodov cez VTZ prípojky sú zásobované plynom jednotlivé obce mikroregiónu. Dĺžka plynovodu dosahuje 71,79 km.

5.3.2. Sociálne infraštruktúra

Mikroregión Požitavie – Širočana poskytuje svojim obyvateľom sociálnu starostlivosť a sociálnu službu prostredníctvom tradičných typov služieb. Poskytovanie sociálnej starostlivosti je zabezpečené prostredníctvom 2 sociálnych zariadení a to v zariadení Dome sociálnych služieb v Olichove a v Detskom domove v Tajnej. „SVETLO“ Zariadenie sociálnych služieb Olichov je rozpočtová organizácia s právnou subjektivitou. Poskytuje starostlivosť občanom s kombináciou postihnutí s celoročným pobytom. Zriaďovateľom je Nitriansky samosprávny kraj. Kapacita týchto zariadení je limitovaná a v súčasnosti ich využíva približne 241 klientov. Okrem spomínaných zariadení obce mikroregiónu od roku 2004 prevádzkujú aj opatrovateľskú službu. Súčasná situácia v smere sociálnych služieb je poznačená nedostatkami v sieti služieb a výkonu opatrení, ktoré nezodpovedajú novodobým poznatkom a potrebám, ktoré sú potrebné pri predchádzaní sociálneho vylúčenia. Obce majú vo vlastníctve niekoľko voľných objektov, ktoré by sa racionálne mohli v budúcnosti využiť na poskytovanie rôznych typov sociálnych služieb (PHSR MR Požitavie – Širočina 2007)

	Zdravotná starostlivosť	Malotriedna základná škola	Deväťročná základná škola	Materská škola	Futbalové ihrisko
Čaradice	-	X	-	X	X
Červený Hrádok	-	-	X	X	X
Čierne Kľačany	-	X	-	X	X
Choča	-	X	-	X	X
Malé Vozokany	-	-	-	X	X
Nevidzany	-	-	-	X	X
Nemčiňany	-	X		X	X
Nová Ves nad Žitavou	-	-	X	X	X
Slepčany	-	X	-	X	X
Tesárske Mlyňany	X	-	X	X	X
Tajná	-	-	-	X	X
Tekovské Nemce	-	-	X	X	X

Veľké Vozokany	-	-	-	X	X
Vieska nad Žitavou	-	-	-	X	X
Volkovce	-	-	X	X	X

Tab. č. 2: Prehľad sociálnej infraštruktúry v mikroregióne Požitavie – Širočina, Zdroj : PHSR 2007 , vlastné spracovanie

5.3.2.1. Zdravotná infraštruktúra

Dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov mikroregiónu zabezpečujú samostatné ambulancie v Tesárskych Mlyňanoch a nemocničné zariadenia v Zlatých Moravciach a Vrábľoch. Efektivitu a kvalitu poskytovania zdravotnej starostlivosti determinuje v značnej miere nedostatočná dostupnosť zdravotnej starostlivosti.

5.3.2.2. Vzdelávanie a kultúra

Čo sa týka zabezpečenia vzdelania a kultúry, mikroregión disponuje s 15 materskými a 9 základnými školami (vid. tab. č. 2). V každej obci mikroregiónu je zriadená materská škola. Malotriedne základné školy pre 1 – 4 ročník sa nachádzajú v 5 obciach (Choča, Čaradice, Čierne Kľačany, Nemčiňany a Slepčany) a deväťročné základné školy, ktoré sú plnoorganizované so spádovými obvodmi sa nachádzajú v Tesárskych Mlyňanoch, Novej Vsi nad Žitavou, Volkovciach, Tekovských Nemciach a v Červenom Hrádku. Deti z mikroregiónu okrem týchto škôl dochádzajú aj do školských zariadení vo Vrábľoch a Zlatých Moravciach.

Vývoj počtu detí v materských aj základných školách má neustále klesajúcu tendenciu. Za posledných 12 rokov sa znížil počet detí navštevujúcich materské školy o 35,12 % a žiakov v základných školách o viac ako 17 %. Tento stav je odrazom nepriaznivého vývoja vo vekovej štruktúre obyvateľstva ako aj nízkej miery natality.

Názov obce	Počet detí
Čaradice	12
Červený Hrádok	11
Čierne Kľačany	40
Choča	14
Malé Vozokany	13
Nemčiňany	13
Nevidzany	13
Nová Ves nad Žitavou	20

Slepčany	14
Tajná	11
Tekovské Nemce	25
Tesárske Mlyňany	47
Veľké Vozokany	14
Vieska nad Žitavou	5
Volkovce	24
SPOLU	276

Tab. č. 3: Štruktúra materských škôl v mikroregióne v školskom roku 2005/2006

Zdroj : PHSR MR Požitavie – Širočina 2007

Názov obce	Počet žiakov
Čaradice (malotriedna ZŠ)	16
Červený Hrádok	230
Čierne Kľačany (malotriedna ZŠ)	27
Choča (malotriedna ZŠ)	19
Nemčiňany (malotriedna ZŠ)	15
Nová Ves nad Žitavou	93
Slepčany (malotriedna ZŠ)	26
Tekovské Nemce	146
Tesárske Mlyňany	294
Volkovce	58
SPOLU	924

Tab. č. 4 : Štruktúra základných škôl v mikroregióne v školskom roku 2005/2006

Zdroj : PHSR MR Požitavie – Širočina 2007

Na základných školách majú študenti možnosť rozvíjať svoj talent či už prostredníctvom rôznych záujmových krúžkov, športových súťažiach alebo na olympiádach. Každá škola je zriadená počítačovou učebňou pomocou projektu Infovek, alebo pomocou rôznych sponzorských príspevkov či finančných prostriedkov škôl. Základné školy v Tesárskych Mlyňanoch a v obci Tekovské Nemce v rámci zvýšenia digitálnej gramotnosti realizujú projekt „Digitálni štúrovci – e-learnigové vzdelávanie“. Okrem týchto aktivít je Základná škola v Tesárskych Mlyňanoch zároveň školiacim centrom mc.edu v oblasti práce a využitia IKT v práci učiteľa a spolupracuje na medzinárodnom projekte Matra – Skvalitňovanie podporovaného integrovaného vzdelávania zrakovo postihnutých detí v ZŠ na Slovensku.

Väčšina budov materských a základných škôl je v zlom technickom stave, ktoré si vyžadujú rekonštrukciu. Problémom je tiež nedostatok finančných prostriedkov na nákup vyučovacích pomôcok a didaktickej techniky.

5.3.2.3. Športové zariadenia

Pre obyvateľov mikroregiónu je k dispozícii 15 futbalových ihrísk, 11 detských ihrísk, 5 telocviční, 8 viacúčelových športových plôch a 3 tenisové kurty. Z pohľadu možností vytvárania podmienok pre tzv. rekreačné športovanie je potrebné dobudovať ďalšie priestory pre voľno časové športové aktivity

Zariadenie	počet
Amfiteáter	1
Kúpalisko	1
Futbalové ihrisko	15
Detské ihrisko	11
Ihriská – iné	8
Telocvičňa	5
Posilňovňa	4
Tenisové kurty	3
Kolkáreň	-
Minigolf	1
Spolu	49

Tab. č. 5: Športové zariadenia v MR Požitavie – Širočina Zdroj: PHSR MR 2007

5.3.2.4. Kultúrne zariadenia

Obyvatelia mikroregiónu majú možnosť tráviť svoj voľný čas v rôznych kultúrnych zariadeniach, ktoré sú im poskytne obec. V každej obci sa nachádza kultúrny dom a knižnica, ba dokonca niektoré obce ako Červený Hrádok, Tekovské Nemce, Nemčiňany disponujú pamätnými izbami. Pre deti a mládež je možnosť schádzať sa v 10 kluboch pre mládež, starší obyvatelia využívajú 6 klubov dôchodcov. Obyvatelia Čiernych Kľačian a Veľkých Vozokán majú príležitosť navštíviť divadelné kluby.

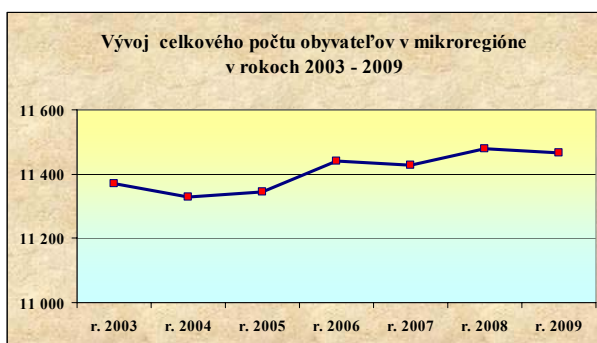
5.3.2.5. Neziskové organizácie

Veľkou zásluhou na spoločenskom živote v mikroregióne prispievajú spoločenské organizácie, ktoré vyvíjajú rôznorodú činnosť. Celkovo ich v mikroregióne pôsobí 40 záujmových – spoločenských organizácií. Aktívne sa podieľajú športové kluby, spevácke a divadelné súbory a kluby dôchodcov. Podujatia pre deti a mládež sú organizované prostredníctvom občianskeho združenia Požitavie – Širočina. Staré

piesne, zvyky a obyčaje prostredníctvom prípravy a organizovania folklórnych podujatí zachováva folklórna skupina „Lipa“ vo Veľkých Vozokanoch.

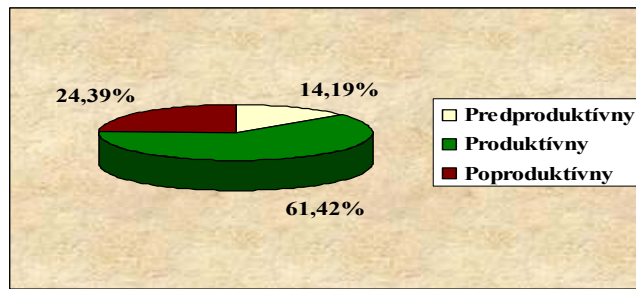
5.4. Demografia mikroregiónu Požitavie – Širočina

Celkový počet obyvateľov k 31.12.2009 v mikroregióne Požitavie – Širočina je 11 467 obyvateľov. V štruktúre obyvateľstva podľa pohlavia prevládajú ženy, ktoré sa na celkovej populácii obce podieľajú počtom 5 843 čo predstavuje 50,95% (2009). Ženy dominujú vo vyšších vekových kategóriách, pretože sa dožívajú vyššieho veku ako muži. Zvyšných 49,05% populácie tvorí mužská zložka. Ako možno vidieť na grafe č. 1 vývoj počtu obyvateľov v mikroregióne má stúpajúci trend. Výnimkou je rok 2004 v ktorom sa zaznamenal pokles počtu obyvateľov na 11 330. Následne po roku 2004 nastáva mierny nárast, ktorý pretrvá až do súčasnosti.

Graf č. 1 : Zdroj - ŠÚSR 2003- 2007, vlastné spracovanie

Dôležitým faktorom rozvoja obce je štruktúra obyvateľstva obce, ktorý je obrazom demografického vývoja i socioekonomických podmienok obce. Z hľadiska zastúpenia vekových kategórií podľa demografickej štruktúry na základe údajov uvedených v prílohe (Tab. č. 26 v prílohe) skupina ľudí v predproduktívnom veku predstavuje 14,19% obyvateľstva, produktívna veková kategória 61,43 % a poproduktívna veková kategória 24,39 %. Percentuálne zastúpenie obyvateľov mikroregiónu zobrazuje graf č. 2.

Graf 2: Demografická štruktúra obyvateľov MR Požitavie – Širočina za rok 2009 (Zdroj: ŠÚSR, vlastné spracovanie)

Z hľadiska demografickej štruktúry v jednotlivých obciach mikroregiónu z roku 2009 (viď. graf č. 3) je najvyššie percentuálne zastúpenie obyvateľov v predproduktívnom veku v obci Čierne Kľačany (16,02 %), naopak najmenej vo Vieske nad Žitavou (8,50 %). Vysoké zastúpenie obyvateľov v produktívnom veku – 63,95 % má obec Tekovské Nemce. Najviac obyvateľstvo staršie v obciach Volkovce (31,24%) a Tajná (30,77%)

Graf 3: Veková štruktúra obyvateľov MR Požitavie – Širočina za rok 2009 podľa jednotlivých obcí. (Zdroj: ŠÚSR, vlastné spracovanie)

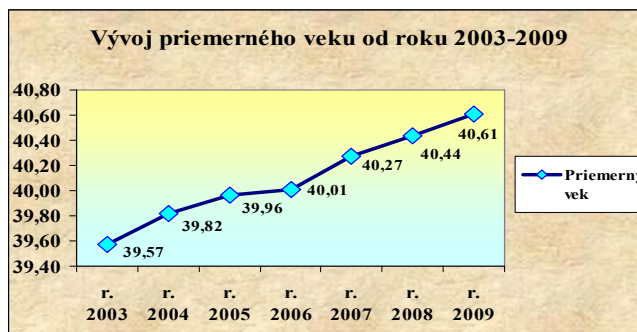
Ak porovnáme podľa tabuľky č. 27 (v prílohe) percentuálne zastúpenie mužov a žien na základe demografickej štruktúry, je evidentné, že zastúpenie mužov v predproduktívnom, ale najmä v produktívnom veku výraznejšie prevyšuje percentuálny podiel žien. Naopak ženy majú dominantné zastúpenie v poproduktívnom veku.

Z hľadiska vývoja vekovej štruktúry od roku 2003 - 2007 klesol počet obyvateľov v predproduktívnom veku o 263 obyvateľov, čo je o 13,9 %, zatiaľ čo narastal počet obyvateľov v produktívnom veku o 4,69 %. Tento stav je prezentovaný grafom č. 4.

Graf č. 4: Zdroj – ŠÚSR 2003-2009, vlastné spracovanie

Na základne prezentovaných údajov na grafe č. 5 vyplýva, že postupne dochádza k zvyšovaniu priemerného veku a zároveň sa so zvýšením priemerného veku zvyšuje aj index starnutia. V roku 2003 bol v mikroregióne priemerný vek 39,57 rokov a o šesť rokov neskôr v roku 2009 priemerný vek vzrástol na 40,61 rokov.

Graf č. 5: ŠÚSR 2003 - 2009, vlastné spracovanie

Proces, kedy dochádza k prechodu z progresívneho typu populácie na stacionárny nazývame demografické starnutie, ktoré vyjadrujeme indexom starnutia, tzv. sauyho indexom. Vyjadruje pomer počtu osôb poproduktívneho veku pripadajúcich na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku. V mikroregióne Požitavie – Širočina v roku 2009 predstavuje index starnutia hodnotu 171,85 čo znamená, že na 100

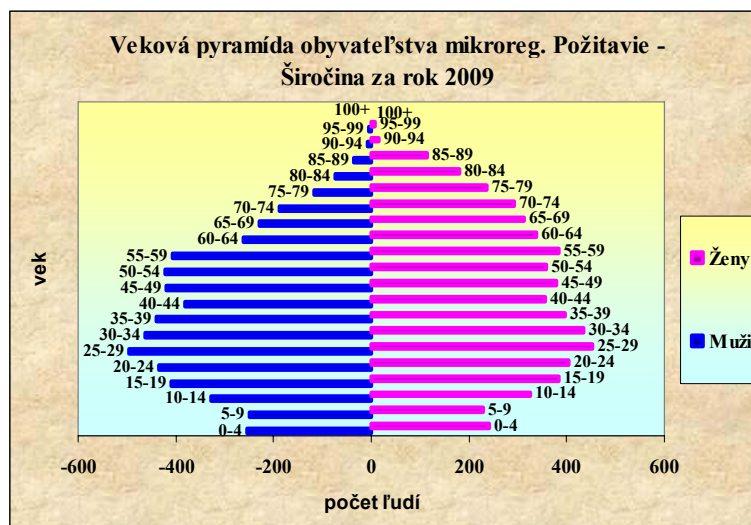
obyvateľov v predproduktívnom veku pripadá 171,85 obyvateľov v poproduktívnom veku. Z výpočtov vyplýva, že v mikroregióne prebieha proces starnutia. Vývoj indexu starnutia obyvateľstva v mikroregióne Požitavie – Širočina od roku 2003 do roku 2009 (graf č. 6) má rastúci trend.

Graf č. 6 : ŠÚSR 2003 – 2009, vlastné spracovanie

Medzi najčastejšie používaný spôsob grafickej interpretácie vekovej štruktúry obyvateľstva sa používa veková pyramída. Zobrazuje vekovú štruktúru obyvateľstva a tiež aj štruktúru obyvateľstva podľa pohlavia. Veková pyramída je zostrojená pre 5 – ročné vekové kategórie.

Graf č. 7 znázorňuje rozdelenie počtu obyvateľstva v roku 2009 podľa 5- ročných vekových kategórií. Pri porovnaní vekovej štruktúry mužov a žien sa dá konštatovať, že prevláda mierna prevaha žien, čo je dané celospoločenským javom. Hoci mužská zložka má miernu prevahu v predproduktívnom a produktívnom veku, avšak prevaha žien rastie vo vyššom veku. Veľmi viditeľný je tento stav vo veku 75 a viac rokov, kedy žien v danej vekovej skupine je dvakrát viac než mužov. Z vekovej pyramídy z grafu č. 7 vyplýva, že prevláda nízky podiel detskej zložky (0-14 rokov). V mikroregióne Požitavie – Širočina podľa zastúpenia detskej a poproduktívnej zložky sa určuje regresívny typ vekovej pyramídy s úzkou základňou, čo odráža nízku úroveň pôrodnosti.

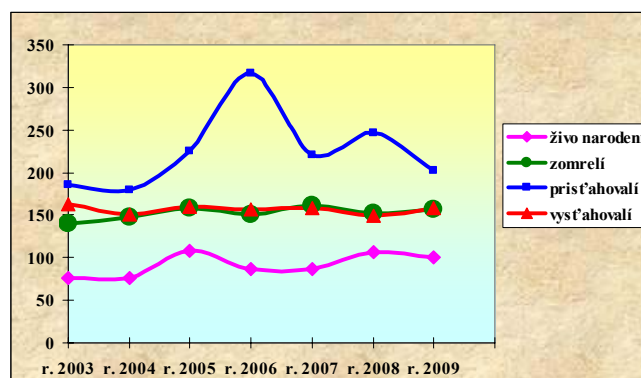
Graf č. 7: Zdroj – ŠÚSR 2009, vlastné spracovanie

5.4.1. Trendy v demografii

Od roku 2003 z hľadiska vývoja trendov prirodzených prírastkov/úbytkov neustále prevyšuje počet zomrelých obyvateľov počet narodených detí. Stav prirodzeného úbytku je dôsledkom razantného poklesu miery natality, čo súvisí s celkovými spoločenskými a sociálnymi zmenami.

Dôvodom znižovania pôrodnosti je stanovenie iných hodnôt, než zakladanie si rodiny. Ľudia viac uprednostňujú budovanie si kariéry, ktorá vyhráva nad plánovaným rodičovstvom. Zaťažujúce finančné pomery a nezamestnanosť tiež neprospievajú chuti mladých párov zakladať si početnejšie rodiny. Uprednostňujú skôr jedno až dve deti na rozdiel od ľudí v minulosti, kedy rodina bola viacpočetnejšia.

Dôležitá je náprava demografických trendov, ktoré sú predpokladom udržania ekonomickej prosperity v budúcnosti. Na základe údajov uvedených v tabuľke č. 29 v prílohe je zřejmé, že na celkovom poklese počtu obyvateľov v mikroregióne sa podieľa negatívny vývoj prirodzeného prírastku. Napriek tomu migrácia obyvateľstva v mikroregióne má veľký vplyv na celkový prírastok obyvateľstva. Za posledných 7 rokov sa zvýšil celkový počet prisťahovaných obyvateľov o 9,19 %. Vývoj prirodzeného prírastku a migrácie obyvateľstva v mikroregióne prezentuje graf 8.

Graf č. 8 - Vývoj prirodzeného prírastku a migrácie obyvateľstva MR Požítavie – Širočina v rokoch 2003-2009 (Zdroj: ŠÚSR, vlastné spracovanie)

Ak porovnáme hodnoty prirodzeného prírastku a migračného salda v rámci jednotlivých obcí mikroregiónu, v roku 2009 najlepšia situácia bola v obciach Čaradice, Červený Hrádok a Veľké Vozokany, kde sú zaznamenané kladné hodnoty. Obci Volkovce a v Novej Vsi nad Žitavou je v tomto roku evidentný najvyšší počet zomrelých, ale zároveň aj najvyšší počet prisťahovaných obyvateľov do týchto obcí. (tabuľka 30 v prílohe).

5.4.2 Národnostné zloženie obyvateľstva

Na základe štatistiky národnostného zloženia obyvateľov v roku 2001 možno považovať, vzhľadom na pomerne vysoký – 97,89 % podiel obyvateľov hlásiacich sa ku slovenskej národnosti, mikroregión za etnograficky homogénny. Z ostatných národností výraznejšie zastúpenie má len maďarská (0,36 %) a česká národnosť (0,34 %). Ako možno vidieť v tabuľke č. 6 okrem 15 obyvateľov, ktorí sa hlásia k rómskej národnosti, v mikroregióne svoje zastúpenie majú i obyvatelia ukrajinskej, rusínskej, poľskej a ruskej národnosti .

Národnosť	Počet	%
Slovenská	9 948	97,89
Maďarská	37	0,36
Rómska	15	0,15
Rusínska	1	0,01
Ukrajinská	13	0,13
Česká	35	0,34
Poľská	2	0,02
Ruská	2	0,02
nezistené	109	1,07
SPOLU	10 162	100

Tabuľka č. 6: Národnostné zloženie obyvateľstva v mikroregióne, Zdroj – PHSR MR 2007

5.4.3. Religiózná štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska religióznej štruktúry podľa PHSR (2007) v mikroregióne dominuje rímsko – katolícke vierovyznanie (94,34 %). Druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia hlásiaci sa k Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (0,35 %). Svoje zastúpenie, i keď minimálne, tu má Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia, Gréckokatolícka cirkev, Pravoslávna cirkev, Kresťanské zbory, Židovské náboženské obce a ostatné cirkvi. Bez vyznania je 2,54 % obyvateľov mikroregiónu.

Ak porovnáme náboženskú skladbu obyvateľov medzi jednotlivými obcami mikroregiónu, v obci Nemčiňany je v porovnaní s ostatnými obcami najvyššie zastúpenie obyvateľov bez vyznania a zároveň najmenej obyvateľov hlásiacich sa ku Rímskokatolíckej cirkvi (84,94 %).

5.4.4 Vzdelanostná úroveň obyvateľstva

V PHSR 2007 mikroregiónu Požitavie – Širočina má podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania 27,47 % obyvateľov mikroregiónu dosiahnuté základné vzdelanie, 24,14 % učňovské vzdelanie bez maturity a 14,29 % úplné stredné odborné s maturitou. Percentuálny podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov je hlboko pod celoslovenským priemerom – 3,15 %. Vyšší počet mužov má dosiahnuté učňovské vzdelanie, naopak vyšší počet žien má dosiahnuté základné a úplné stredné odborné vzdelanie (s maturitou).

Najvyšší skončený stupeň školského vzdelania	Mikroregión			
	Muži	Ženy	Spolu	%
Základné	951	1 840	2 791	27,47
Stredoškolské vzdelanie	2 722	2 166	4 888	48,11
Vysokoškolské spolu	181	139	320	3,15
Ostatní bez udania vzdelania	115	93	208	2,05
Ostatní bez školského vzdelania	4	7	11	0,11
Deti do 16 rokov	984	960	1 944	19,13
Spolu	4 957	5 205	10 162	100

Tab. č. 7 : Vzdelanostná úroveň obyvateľstva mikroregiónu v roku 2001, Zdroj - PHSR MR Požitavie – Širočina 2007

Čo sa týka vzdelanostnej štruktúry obyvateľov v jednotlivých obciach mikroregiónu, iba v Čiernych Kľačanoch je vyšší podiel obyvateľov s učňovským vzdelaním. Najviac vysokoškolsky vzdelaných majú Čaradice – 7,37 % a Slepčany 5,91%.

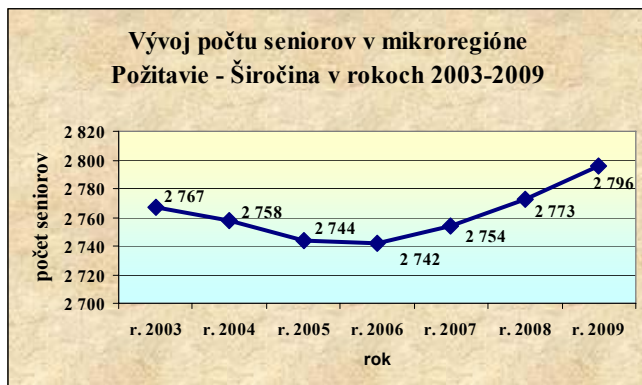
5.5. Seniori v mikroregióne Požítavie – Širočina

Neskorý dospelý vek delíme do troch období:

- 65 – do 74 rokov - Mladšia staroba
- 75 – do 84 rokov - Stredná staroba
- 85 a viac rokov (dlhovekosť) - Pokročilá staroba

Podľa Štatistického úradu SR, na konci roka (ku 31.12) 2009 žije v mikroregióne Požítavie – Širočina 1 813 obyvateľov starších ako 65 rokov, čo predstavuje z celkovej populácie 15,81% obyvateľstva. Ak sa k seniorom po 65 roku pripočítajú ľudia v dôchodkovom veku (muži 60-64 a ženy 55-64 rokov), celkový počet starších ľudí v mikroregióne vzrastie na 24,39% z celkovej populácie mikroregiónu. Z týchto údajov vyplýva, že štvrtinu populácie mikroregiónu tvoria ľudia v staršom veku. Táto skupina ľudí predstavuje významnú zložku, ku ktorej treba pristupovať zodpovedne a s láskou.

Krivka znázorňuje na grafe č. 9 vývoj počtu obyvateľov vo vyššom veku má klesajúcu tendenciu od roku 2003 po rok 2006, kedy v mikroregióne bolo 2 742 obyvateľov v dôchodkovom veku. Následne po roku 2006 nastane vzrast počtu seniorov, kedy krivka nadobudne rastúcu tendenciu. Z grafu možno vidieť, že počet seniorov pribúda z roka na rok, čo je dôkazom starnutia populácie.

Graf č. 9 : Zdroj - ŠÚSR 2003-2007, vlastné spracovanie

5.5.1. Potreby seniorov

Staroba sa týka každého z nás. Kým sme mladí, neuvedomujeme si, že raz nastane obdobie kedy aj my budeme potrebovať pomoc a opateru od druhých. Sociálne zabezpečenie je veľmi dôležité, ktoré prispieva spokojnosti ľudí v období jesene svojho života. V tomto období nastáva u jednotlivcov fyzické, ale i psychické oslabenie funkcií a tiež následné zhoršenie zdravotného stavu. Starší ľudia (hlavne vo vyššom veku) často pri bezvládnosti sa nevedia sami o seba postarať a preto je nevyhnutná pomoc iných. V súčasnosti sa modernizuje a skvalitňuje systém zdravotnej starostlivosti, no napriek tomu mnoho ľudí si nemôže dovoliť využiť sociálnu službu z dôvodu nízkych dôchodkov, alebo z dôvodu absencie poskytovania sociálnej služby vo svojich obciach.

Základné trendy v starostlivosti o seniorov musia mať na zreteli snahu udržať ich čo najdlhšie a najlepšie v ich domácom prostredí a zmeniť organizáciu služieb pre nich tak, aby naplňovali ich individuálne potreby a podporovali ich spolužitie s okolitou komunitou. U starších ľudí treba dať pocítiť, že nie sú vyčlenení a patria do spoločnosti rovnako ako mladší ľudia.

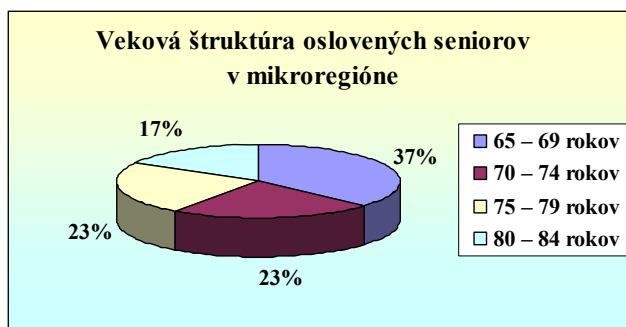
V súčasnosti by mala byť zameraná pozornosť na materiálnu a finančnú situáciu starších ľudí, ale tiež je potrebné zaostriť pozornosť na ich záujmy, životné ciele, aktivity, predstavy o službách sociálnej starostlivosti....

5.6. Vyhodnotenie prieskumu v mikroregióne Požítavie – Širočina

Vďaka ochote a názorom obyvateľov mikroregiónu Požítavie – Širočina sa mohla preskúmať spokojnosť/nespokojnosť seniorov a ich názory na potrebu poskytovania sociálnych potrieb v mikroregióne. Prieskum sa uskutočnil v mesiaci marec formou dotazníka. Celkový počet oslovených seniorov v mikroregióne bolo 30 seniorov, z toho 12 mužov (40%) a 18 žien (60%). Pre lepšiu prehľadnosť som opýtaných respondentov zaradila do 5 ročných vekových kategórií (Tab. č. 8).

Veková kategória	Počet
65 – 69 rokov	11
70 – 74 rokov	7
75 – 79 rokov	7
80 – 84 rokov	5

Tab. č. 8 : Veková štruktúra opýtaných respondentov, vlastné spracovanie

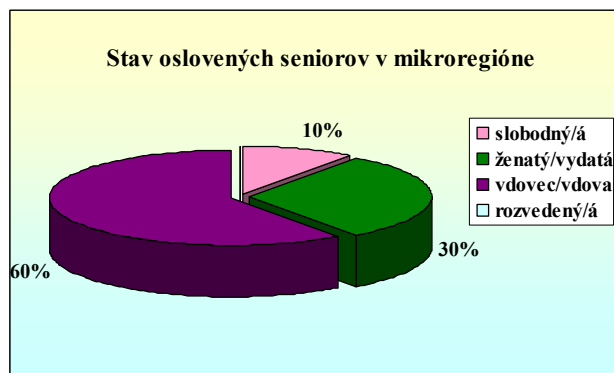
Graf č. 10: Zdroj – dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

Z celkového počtu tridsiatich opýtaných, bol dominantný počet 11 seniorov vo veku od 65 – 69 rokov, ďalej nasledovali dve vekové kategórie 70 – 74 rokov a 75 – 79 rokov s počtom opýtaných 7 a najmenej ľudí t. j. 5 seniorov, odpovedalo vo vekovej kategórii 80 – 84 rokov.

Druhá otázka v dotazníku sa týkala stavu seniorov. Z 30 seniorov je 10% slobodných, v manželskom zväzku z nich žije 30% a najväčšiu časť opýtaných, t. j. 60% tvoria seniori, ktorí žijú istý čas bez svojich životných partnerov.

Stav	Počet
slobodný/á	3
ženatý/vydatá	9
vdovec/vdova	18
rozvedený/á	0

Tab. č. 9 : Stav opýtaných respondentov, vlastné spracovanie

Graf. č. 11: Zdroj – dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

Výsledky na otázku „Aké problémy Vás v súčasnosti najviac trápia?“ poukazujú (Tab. č. 10), že seniori najviac pociťujú zdravotné a finančné problémy. Nedajú sa vylúčiť ani problémy, akými sú problémy v rodine, či pocit osamelosti. Osamelosť pociťujú najmä tí, ktorí ostali bez svojich životných partnerov, ktorých deti

opustili svoje domovy a na každodenné práce ostali sami bez akejkolvek pomoci. Tento problém sa prejavuje u troch žien a štyroch mužov.

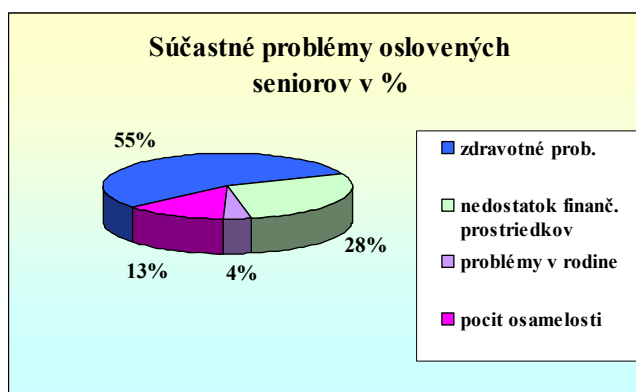
Z počtu 12 mužov každý jeden uviedol, že ich trápia rôzne zdravotné problémy. Kvôli tomuto problému sú obmedzení a nemôžu sa naplno venovať svojim každodenným povinnostiam a záľubám. Podobne ako muži aj väčšina žien z 18 opýtaných na otázku „Aké súčasné problémy Vás najviac trápia?“ 17 z nich odpovedalo, že pociťujú zdravotné problémy. Väčšia časť seniorov uviedla, že ich trápia rôzne zdravotné problémy, preto je dostupnosť zdravotníckeho zariadenia s praktickým lekárom v tejto etape života aktuálna. Dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov mikroregiónu zabezpečujú samostatné ambulancie v Tesárskych Mlyňanoch a nemocničné zariadenia v Zlatých Moravciach a Vrábľoch. Efektivitu a kvalitu poskytovania zdravotnej starostlivosti determinuje v značnej miere nedostatočná dostupnosť zdravotnej starostlivosti.

Nedostatok finančných prostriedkov vníma za problém osem žien a sedem mužov. Pri osobnom kontakte seniori uviedli, že často ich mesačný príjem nevystačí na celý mesiac. Dôvodom sú vysoké poplatky za bývanie a vysoké ceny potravín. Tento spomínaný problém sa prejavuje hlavne u ľudí, ktorí žijú v samostatnej domácnosti, oddelene od svojich rodín.

Problémy v rodine sužuje dvoch ľudí z celkového počtu opýtaných. Tento problém je často odzrkadlený na zdravotnom stave seniora. V jeseni svojho života by mal žiť senior v pokojnom prostredí, obklopený svojimi najbližšími, bez vystavenia rôznym stresom a konfliktným situáciám. Žiaľ, realita býva v súčasnom svete často iná.

Problémy	ženy	muži
zdravotné prob.	17	12
nedostatok finanč. prostriedkov	8	7
problémy v rodine	1	1
pocit osamelosti	3	4

Tab. č. 10: Vyskytujúce problémy u seniorov, vlastné spracovanie

Graf č. 12 : Zdroj – dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

5.6.1. Aktivity seniorov na dôchodku

Každý človek musí žiť v spoločnosti, nemôže dlho žiť sám, potrebuje kontakt, byť s druhými, mať tú istotu, že niekam patrí. Preto je veľmi dôležité, aby seniori nepociťovali, vyčlenenie zo spoločenskej sféry. Hoci ľudia na dôchodku majú dostatok času a radi by sa venovali svojim aktivitám, často im vlastné sily nepostačujú a stávajú sa viac pasívni než aktívni.

Ako u mladých ľudí, tak aj u seniorov má trávenie voľného času veľký význam. Často sme toho názoru, že dôchodcovia majú dostatok voľného času, môžu si zariadiť čas podľa toho, ako im to vyhovuje. Aj u nich môže nastať obmedzenie ako zdravotný stav, či príležitosť k práci. Niektorí z nich aj napriek pokročilému veku vykonávajú svoju prácu, či už je príčinou „privyrobenie si“ alebo zotrvačnosť medzi ľuďmi. Najjednoduchším spôsobom využitia voľného času sú rôzne záľuby, rôzne spoločenské hry a aktivity, alebo udržiavanie a prehlbovanie svojich vedomostí a schopností. Veľký význam u seniorov má rozptýlenie osamote. Väčšinou sa zamestnávajú rôznymi ručnými prácami, trávajú čas pri sledovaní televízie alebo počúvaní rozhlasu, alebo využívajú svoj čas vo svojich záhradkách.

Osamelým alebo seniorom s množstvom nevyužitého času ponúka mikroregión možnosť trávenia svojho času v rôznych kultúrnych zariadeniach, ktoré sú poskytované obcou. Majú možnosť zúčastňovať sa na rôznych jednodňových výletoch, navštevovať rôzne spolky či už kresťanské alebo záujmové, rôzne združenia Jednotu alebo Kluby dôchodcov (v mikroreg. je ich 6). Kluby dôchodcov utvárajú podmienky na záujmovú činnosť, kultúrnu činnosť a na udržiavanie fyzickej aktivity a psychickej aktivity občana. Klub dôchodcov taktiež ponúka pre seniorov návštevu na rôznych

spoločenských a náboženských podujatí, účasť na rôznych divadelných predstaveniach, organizovanie rôznych jednodňových zájazdov a pod.

Napriek tomu, že obce ponúkajú rôzne aktivity pre svojich seniorov, iba 11 z opýtaných seniorov uviedlo, že navštevujú rôzne kresťanské či záujmové spolky, alebo Klub dôchodcov (vid. tab. č. 31 v prílohe). V rámci Klubov dôchodcov sú organizované rôzne jednodňové výlety. Tri ženy a jeden muž z oslovených aktívne navštevujú Klub dôchodcov a tiež veľmi radi sa zúčastňujú na spomínaných jednodňových výletoch. Sú pre nich zdrojom nezabudnuteľných chvíľ, nadobudnutí nových známostí a chvíle prežité plné radostí a zábavy so svojimi priateľmi.

Na otázku „Ako trávite čas na dôchodku“ odpovedalo 18,25% oslovených respondentov, že najčastejšie sledujú televíziu alebo počúvajú rozhlas, pretože často im zdravotný stav nedovoľuje vykonávať iný druh činnosti.

Jedenásť opýtaných žien a osem mužov trávia svoj čas pri každodenných prácach okolo domu, alebo vo svojich menších záhradkách. Pri týchto činnostiach rýchlejšie plynie čas a nemyslia na problémy, ktoré ich obklopujú. Niektorí z opýtaných uviedli, že každodenný pohyb im udržiava fyzickú kondíciu.

Ľudia na dôchodku viac relaxujú, je to spôsobené ich rýchlejšou fyzickou a psychickou únavou. Pri relaxovaní často čítajú rôzne knihy a časopisy. 10,32% z opýtaných uviedli takúto formu oddychu. Napriek pokročilému veku ľudia udržiavajú medziľudské vzťahy a trávený čas využívajú na návštevu (50% z opýtaných) svojich najbližších a známych.

Seniori túžia byť v blízkosti svojich rodín, chcú byť milovaní ako každý človek. Pre nich je najväčším darom, ak vo svojej starobe sú obklopení svojimi deťmi s vnúčatami. No kto z nás by si neželal takúto starobu? 16,67 % z opýtaných seniorov s veľkou radosťou a s iskrou v očiach odpovedalo, že najradšej dávajú pozor na svoje malé vnúčatá.

5.6.2. Materiálne zabezpečenie seniorov v mikroregióne Požitavie – Širočina

Ukončenie produktívneho života a tým ukončenie ekonomickej aktivity poznamená život človeka výraznými zmenami v ekonomickej ale aj sociálnej oblasti. Ľudia pociťujú na dôchodku negatívne zmeny peňažných príjmov. Odchodom na dôchodok človek stráca svoj príjem a stáva sa závislým na príjmoch z dôchodkového

zabezpečenia. Dôchodkový mesačný príjem je postačujúci podľa náročnosti jedinca, taktiež podľa mesačných výdavkov na domácnosť.

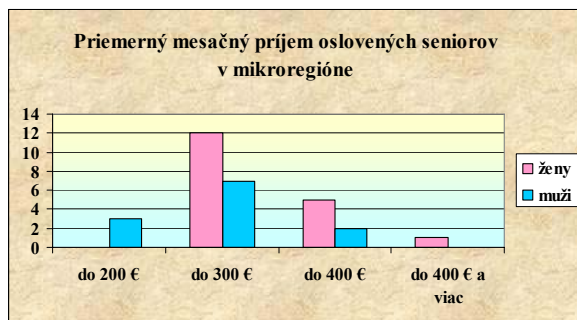
Na otázku či sú ľudia spokojní dôchodkovým príjmom, z 30 opýtaných seniorov 29 prejavilo svoju úplnú nespokojnosť. Zastávajú názor, že štát by mal zvýšiť ich dôchodkový príjem, pretože súčasný dôchodok im málokedy vystačí z „jedného mesiaca na druhý“.

Rozdelenie seniorov na základe výšky dôchodkového príjmu je vidieť v tabuľke č. 11. Podľa výsledkov dotazníka sa dá konštatovať, že 10% z celkového počtu oslovených má mesačný dôchodkový príjem do 200 €; 63,33% dostáva 300 €; 23,33% seniorov disponuje s mesačným príjmom do 400 € a jedna osoba, t.j. 3,33% prejavila úplnú spokojnosť s mesačným príjmom nad 400 €.

Na grafe č. 14 možno vidieť, že najviac oslovených žien má dôchodkový príjem do 300 €. Päť žien má mesačný príjem do 400 € a jedna z nich má viac ako 400 €. U mužskej populácii je podobná situácia, kde sa najčastejšie vyskytuje mesačný príjem do 300 €. Po ňom má najväčšie zastúpenie dôchodkový príjem do 200 €, ktorý poberajú traja seniori. Dvaja z oslovených disponujú s mesačným príjmom do 400 €.

Mesačný príjem	ženy	muži
do 200 €		3
do 300 €	12	7
do 400 €	5	2
400 € a viac	1	

Tab. č. 11 : Priemerný mesačný príjem oslovených seniorov, dotazníkový prieskum – vlastné spracovanie

Graf č. 14 : Zdroj – dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

Bývanie pre seniorov je stále veľmi zabúdanou oblasťou, aj keď seniorom budeme skôr či neskôr každý. Väčšia časť seniorov vo vidieckych obciach býva v rodinných domoch. K prostrediu ich viaže silné puto spojené so spomienkami, ktoré prežili v jari svojho života. Vo vyššom veku sa nevedia odlúčiť od tohto miesta a možnosť bývania v Dome pre dôchodcov neprichádza do úvahy, hoci sa o seba a svoje okolie často niektorí jednotlivci nedokážu sami o seba postarať.

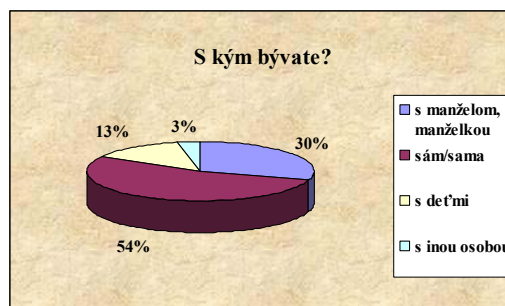
Viac ako polovica, t. j. 54%, zúčastnených seniorov na mojom prieskume uviedlo, že bývajú sami oddelene od svojich rodín. Príčinou je, že deti sú už dospelé, odišli za prácou, založili si vlastné rodiny a tým pádom „vyleteli“ zo svojho rodinného hniezda.

Následne 30% seniorov (9 ľudí) uviedlo, že žijú so svojim manželským partnerom. Hoci často im dospelé deti chýbajú, so svojim životným partnerom prežívajú krásne chvíle na dôchodku. Často im zdravotný stav nedopraje byť aktívny, napriek tomu nestrácajú chuť do života a venujú sa rôznym aktivitám, podľa toho ako im stav dovoľí.

13% oslovených uviedlo, že bývajú spolu so svojimi deťmi v jednej domácnosti a iba jeden z opýtaných seniorov uviedlo, že žije so svojím synovcom.

Tab. č. 12: Zdroj – dotazníkový prieskum

S kým bývate?	Počet ľudí
s manželom, manželkou	9
sám/sama	16
s deťmi	4
s inou osobou	1

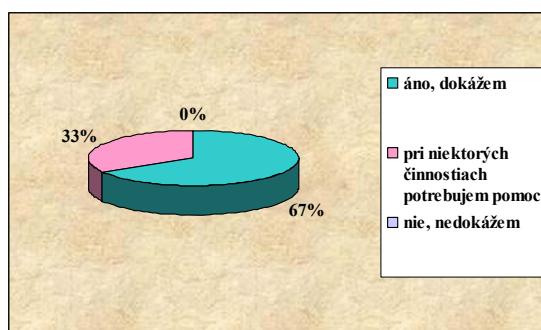
Graf č. 15: Zdroj – dotazníkový prieskum

Je zrejmé, že seniori do 70 rokov preukazujú väčšiu samostatnosť aj schopnosť sa o seba postarať, kde už seniori vo veku nad 80 sú často bezvládni a nedokážu sa o seba postarať. Vzhľadom na vek oslovených seniorov 67% z nich uviedlo, že sa dokážu o sami o seba postarať. 33% seniorov pociťuje, že niektoré každodenné činnosti im padnú zaťažko a preto potrebujú pomoc. Tabuľka č. 14 uvádza najvyššie percento pomoci (63%), ktoré je poskytované seniorom svojimi vlastnými deťmi. Osoby, ktoré žijú so svojim životným partnerom si pomáhajú vzájomne (17%) pri denných aktivitách. 10% seniorov je odkázaných na pomoc príbuzným. Dve percentá opýtaných

seniorov uviedlo, že udržiavajú dobré vzťahy so susedmi a pri činnostiach si vzájomne pomáhajú. Jedna osoba z oslovených uviedla, že hoci je odkázaná na pomoc, nenájde sa nikto, kto by jej pomohol. Práve o takéto osoby by sa mala obec v núdzi postarať.

	ženy	muži
áno, dokážem	12	7
pri niektorých činnostiach potrebujem pomoc	6	5
nie, nedokážem	0	0

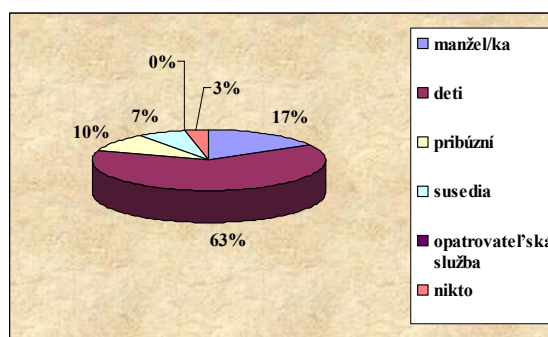
Tab. č. 13 : uvádza ako sú schopní seniori sami o seba sa postarať, dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie.

Graf č. 16 – dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

Tab. č. 14 : dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

Kto Vám pomáha pri činnostiach, ktoré Vám padnú zaťažko?	ženy	muži
manžel/ka	2	3
deti	14	5
príbuzní	1	2
susedia		2
opatrovateľská služba		
nikto	1	

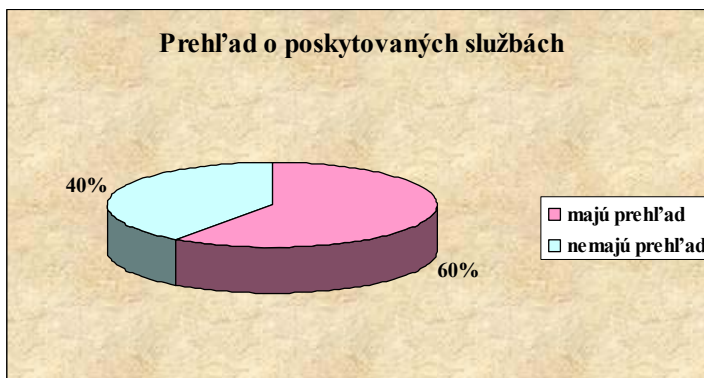
Graf č. 17 – dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

5.6.3. Sociálne zabezpečenie seniorov v mikroregióne

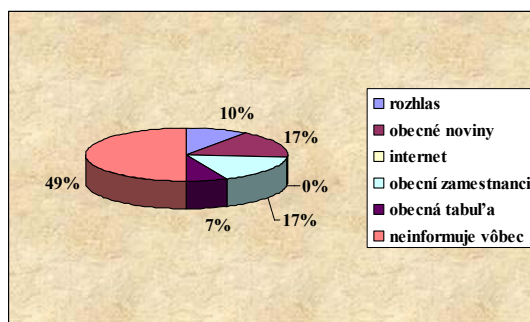
Analýzou odpovedí respondentov sme zistili, aké služby využívajú na uľahčenie života vo vyššom veku. Na otázku týkajúcej sa prehľadu o poskytovaných sociálnych službách v obci uviedlo 60 % oslovených seniorov, že má dostatočný

prehľad o sociálnych službách poskytované obcou. 40% oslovených nebolo oboznámených týkajúcich sa práv na poskytovanie sociálnych služieb.

Graf č. 18: Prehľad o poskytovaných službách obcou, dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie.

Pri dotazníkovom prieskume sme sa pýtali seniorov, akou formou ich informuje obec o svojich právach na sociálne zabezpečenie. Graf č. 19 reflektuje percentuálne zastúpenie oslovených seniorov, podľa rôznych zdrojov informovanosti. Najväčšie percento (46%) opýtaných seniorov pri prieskume tvrdilo, že obec ich neinformuje o žiadnych právach na sociálne zabezpečenie. 17% seniorov je informovaných prostredníctvom obecných novín a zamestnancov obecného úradu. Nakoľko oslovení seniori nevyužívajú internet, nie sú oboznámení s ponúkanou sociálnou službou v obci. 7% z opýtaných majú možnosť prečítať si svoje práva na obecnej vývesnej tabuli, ktorá je umiestnená pred každým obecným úradom v obci. 10% seniorov je informovaných prostredníctvom obecného rozhlasu.

Graf č. 19: Percentuálne zastúpenie seniorov zdroji informovania o sociálnych službách. dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

Informačný zdroj	seniori
rozhlas	3
obecné noviny	5
internet	0
obecní zamestnanci	5
obecná tabuľa	2
Obec ich neinformuje	15

Tab. č. 15: Zdroje informácií o právach na sociálne zabezpečenie pre seniorov v obci, dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

5.6.4. Využívanie sociálnych služieb seniorov v mikroregióne Požitavie - Širočina

Hoci mikroregión Požitavie – Širočina neposkytuje svojim obyvateľom širokú škálu sociálnych služieb, takmer každá obec v mikroregióne ponúka svojim starším obyvateľom základné sociálne služby, ako je možnosť stravovania sa v jedálňach pre seniorov, donáška obedov, sociálne poradenstvo, opatrovateľská služba, alebo Klub dôchodcov.

Posledná otázka v dotazníku smerovala k tomu, aké formy sociálnych služieb využívajú oslovení seniori, respektíve ktoré služby nevyužívajú a čo je ich dôvodom nevyžitia.

Z celkového počtu oslovených respondentov využíva vo svojich obciach 11 seniorov (36,67%) jednu z foriem poskytovaných sociálnych služieb, ktoré sú uvedené v tabuľke č. 16. Pri vyhodnotení dotazníka sa za najžiadanejšiu sociálnu službu ukázala donáška obedov priamo domov k seniorom. Z opýtaných seniorov pre tri ženy a dvoch mužov sa donáša teplá strava 5x do týždňa priamo domov. Jeden sa stravuje v spoločnom stravovacom zariadení pre seniorov. Tieto dve formy využitia sociálnych služieb uviedli najmä respondenti nad 75 rokov. Spomínané sociálne služby sú výhodné pre seniorov v pokročilom veku, ktorí bývajú sami a ktorých často zdravotné problémy obmedzujú pri domácich činnostiach, ako pri príprave stravy.

Ďalšie zastúpenie v mikroregióne má Klub dôchodcov alebo Jednota dôchodcov. Túto formu sociálnej služby využívajú štyria oslovení seniori z 30. Pomerne je to nízky počet vzhľadom na to, že 16 seniorov uviedlo, že žije sám a z nich siedmich suzuje

pocit osamelosti. Táto forma sociálnej služby by im pomohla odstrániť nežiaduci pocit osamelosti.

Sociálne poradenstvo z oslovených seniorov využívajú dvaja, čo predstavuje 6,67 %. Táto forma sociálnej pomoci je poskytovaná zamestnancami príslušného Obecného úradu. Oslovení respondenti o ďalšie formy sociálnych služieb, spomenuté v tab. č. 16 neprejavujú žiadny záujem. Dôvodom je vnímanie sociálnej služby za nepotrebnú. Častou príčinou nevyužitia sociálnej služby môže byť nedostatočné informovanie zo strany obce o právach seniorov a možnostiach využívania rôznych ponúkaných sociálnych služieb.

	Využíva	Nevyužíva	
Spoločné stravovanie sa pre seniorov	1	nie je záujem služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	29
Donáška obedov pre seniorov priamo domov	5	nie je záujem služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	25
Sociálne poradenstvo	2	nie je záujem služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	27 1
Dom - penzión pre seniorov		nie je záujem služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	30
Opatrovateľská služba		nie je záujem služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	30
Klub dôchodcov (Jednota dôchodcov)	4	nie je záujem služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	26
Denné škôlky pre seniorov		nie je záujem služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	30
Možnosť denného (týžden. a celoroč. pobytu v dome soc. služieb)		nie je záujem služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	30
Ústav zdravotnej starostlivosti		nie je záujem služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje	30

		soc. služba je drahá	
Prepravná služba		nie je záujem	29
		služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	1
Sociálny taxík		nie je záujem	29
		služba sa neposkytuje nevedia či sa poskytuje soc. služba je drahá	1

Tab. č. 16: Formy sociálnych služieb a služieb sociálnej starostlivosti v mikroregióne a ich následné využitie

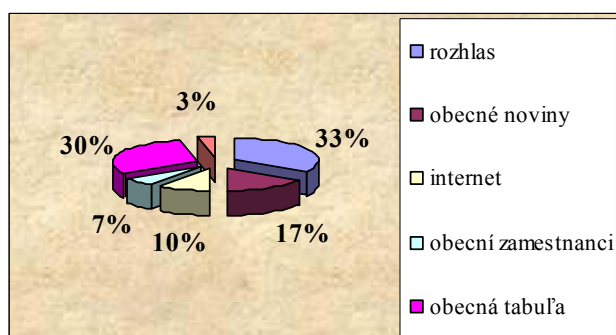
5.7.Vyhodnotenie prieskumu v mikroregióne Požitavie – Širočina (Obec)

Podobne ako u seniorov aj vďaka starostom 15 obcí v mikroregióne sa vykonal prieskum týkajúci sa sociálneho zabezpečenia. Hlavní predstavení obcí pristupovali ochotne a vďaka im odpovedí na otázky v dotazníku sa mohli zmapovať všetky formy sociálnych služieb pre seniorov v mikroregióne Požitavie – Širočina. Následne poskytli informácie o financovaní sociálnych služieb, o forme informovania o právach občanov, o počte osôb poberajúcich jednotlivé typy sociálnych služieb a o cieľoch do budúca týkajúce sa sociálneho zabezpečenia. Prieskum sa uskutočnil v mesiaci marec formou dotazníka.

Z dotazníkového prieskumu vyplýva, že hlavní predstavení obcí, informujú pravidelne svojich občanov o svojich právach prostredníctvom obecného rozhlasu, obecnej vývesnej tabuli, formou obecných novín, internetom alebo prostredníctvom obecných zamestnancov. Z grafu č. 20 vyplýva, že najčastejšou formou informovania je prostredníctvom obecného rozhlasu. Druhé najväčšie zastúpenie má informovanie pomocou obecnej tlače, ktorá vychádza raz za štvrt'rok a je distribuovaná priamo do každej domácnosti. 30% obcí uvádza, že seniori si môžu svoje práva prečítať na obecnej vývesnej tabuli, ktorá je umiestnené pred každým obecným úradom v obci. Po našom preskúmaní obecných tabúl sme žiadne práva týkajúce sa sociálneho zabezpečenia vôbec nenašli.

10% obcí uvádza, že na svojej oficiálnej webovej stránke sú uvedené práva a formy poskytovania sociálnych služieb ponúkané obcou. Táto forma informovania nie je prospešná pre seniorov v pokročilom veku, keďže absentujú vedomosti a prístup k internetovému informačnému zdroju. Obecný úrad môže prostredníctvom svojich

zamestnancov oboznámiť o právach občanov. 7% obcí využíva tento spôsob informovania. Obec Nemčiňany organizuje pravidelné besedy, kde informuje o možnostiach zabezpečenia sociálnych služieb.

Graf č. 20: Prehľad zdrojov informácií pre seniorov v mikroregióne, dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

	rozhlas	obecné noviny	internet	obecní zamestnanci	obec. úradná tabuľa	iné formy	neinformuje vôbec
Čaradice				X			
Červený Hrádok	X	X					
Čierne Kľačany	X	X					
Choča	X				X		
Malé Vozokany	X		X		X		
Nevidzany	X	X					
Nemčiňany	X				X	X	
N.V nad Žitavou					X		
Slepčany	X		X	X	X		
Tesárske Mlyňany		X					
Tajná	X				X		
Tekovské Nemce							X
V. Vozokany	X		X		X		
Vieska n. Žitavou		X			X		
Volkovce	X						

Tabuľka č. 17: Prehľad zdrojov informácií pre seniorov v mikroregióne podľa jednotlivých obcí

Druhá otázka v dotazníku sa týkala prehľadu o dopyte po sociálnych službách pre seniorov. Z dotazníkového prieskumu vyplýva, že hlavní predstavení obcí majú prehľad o dopyte po sociálnych službách.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona 455/1991 zberky o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov upravuje právne vzťahy pri poskytovaní sociálnych služieb na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, financovaní sociálnych služieb a dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb. Podľa § 80 citovaného zákona je obec povinná pre svojich občanov v poproduktívnom a post produktívnom veku zabezpečiť sociálnu starostlivosť. Obec vo svojej kompetencii vypracúvala, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode a utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja. Poskytuje typy služieb akým je opatrovateľská, prepravná a odľahčovacia služba . Taktiež poskytuje svojim občanom základné sociálne poradenstvo a vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu.

Ďalšia otázka v dotazníku sa týkala sociálneho zabezpečenia seniorov v jednotlivých obciach. Zo zistení vyplýva, že obce poskytujú nasledovné sociálne služby, ktoré uvádzajú tabuľky č. 19, 20 a 21. Pre lepšiu prehľadnosť sa obce rozdelili do troch kategórií (vid. tab. č. 18) podľa príslušného počtu obyvateľov (k 1. 1.2010).

do 500 obyv.	501 - 1000 obyv.	1001 - 3000 obyv.
Čer. Hrádok	Čaradice	Čierne Kľač.
M. Vozokany	Choča	Nová V. nad Žitavou
Tajná	Nevidzany	Tesárske Mlyňany
Vieska nad Žitavou	Nemčiňany	Tekovské Nemce
	Slepčany	Volkovce
	V. Vozokany	

Tab. č. 18: Rozdelenie obcí podľa počtu obyvateľov (stav k 1.12.2010), Zdroj – ŠÚ SR, vlastné spracovanie

	Červený Hrádok	Malé Vozokany	Tajná	Vieska n. Žitavou
Spoločné stravovanie	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Donáška obedov priamo domov	<i>zabezpečuje obec</i>	<i>Poskytuje obec vlastnými zamestnancami</i>	<i>Poskytuje obec, obedy sa donášajú z mesta Vrábľa, roznášajú sa zamestnanci obecného úradu</i>	<i>Poskytuje obec, obedy sa donášajú z mesta Vrábľa, roznášajú sa zamestnanci obecného úradu</i>
Sociálne poradenstvo	<i>poskytuje sa vlastnými zamestnancami obecného úradu</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamestnancami obecného úradu</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamestnancami obecného úradu</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamestnancami obecného úradu</i>
Dom - penzión pre seniorov	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Opatrovateľská služba	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Klub (Jednota) dôchodcov	<i>poskytuje obec vo vlastných priestoroch</i>	<i>poskytuje obec vo vlastných priestoroch</i>	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Denné škôlky pre seniorov	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Denný stacionár	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Možnosť pobytu v dome soc. služieb	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Ústav zdravotnej starostlivosti	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Prepravná služba	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Sociálny taxík	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Tlmočnicka služba	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe

Tab. č. 19 : Poskytované sociálne služby pre seniorov v obciach rozdelených podľa počtu obyvateľov (do 500 obyv.)

	Čaradice	Choča	Nevidzany	Nemčiňany	Slepčany	V. Vozokany
Spoločné stravovanie	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Donáška obedov priamo domov	<i>poskytuje obec, obedy sa donášajú z Hron. Beňadika, roznášajú sa zamestnanci obecného úradu</i>	<i>zabezpeč. obec vlastnými zamest.</i>	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	<i>zabezpeč. obec vlastnými zamest.</i>	nízky dopyt po službe
Sociálne poradenstvo	nízky dopyt po službe	<i>poskytuje sa vlastnými zamest. obecného úradu</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamest. obecného úradu</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamest. obecného úradu</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamest. obecného úradu</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamest. obecného úradu</i>
Dom - penzión pre seniorov	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Opatrovateľská služba	nízky dopyt po službe	<i>zabezpečuje obec</i>	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Klub (Jednota) dôchodcov	nízky dopyt po službe	<i>poskytuje obec vo vlastných priestoroch</i>	nízky dopyt po službe	<i>poskytuje obec vo vlastných priestoroch</i>	<i>poskytuje susedná obec</i>	nízky dopyt po službe
Denné škôlky pre seniorov	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Denný stacionár	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Možnosť pobytu v dome soc. Služieb	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Ústav zdravotnej starostlivosti	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Prepravná služba	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Sociálny taxík	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Tlmočnícka služba	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe

Tab. č. 20 : Poskytované sociálne služby pre seniorov v obciach rozdelených podľa počtu obyvateľov (501 – 1000 obyv.)

	Čierne Kľačany	Nová V. nad Žitavou	Tesárske Mlyňany	Tekovské Nemce	Volkovce
Spoločné stravovanie	<i>poskytuje obec vo vlastných priestoroch</i>	nízky dopyt po službe	<i>poskytuje obec vo vlastných priestoroch</i>	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Donáška obedov priamo domov	nízky dopyt po službe	<i>zabezpečuje obec vlastnými zamestnancami</i>	<i>zabezpečuje obec vlastnými zamest.</i>	<i>zabezpečuje obec vlastnými zamestnancami</i>	<i>zabezpečuje obec vlastnými zamest.</i>
Sociálne poradenstvo	<i>poskytuje sa vlastnými zamest. obecného úradu</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamest. obecného úradu</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamest. obecného úradu</i>	<i>poskytuje iný (súkromný) subjekt</i>	<i>poskytuje sa vlastnými zamest. obecného úradu</i>
Dom - penzión pre seniorov	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Opatrovateľská služba	nízky dopyt po službe	<i>zabezpečuje obec</i>	nízky dopyt po službe	<i>zabezpečuje obec</i>	nízky dopyt po službe
Klub (Jednota) dôchodcov	nízky dopyt po službe	<i>poskytuje obec vo vlastných priestoroch</i>	nízky dopyt po službe	<i>poskytuje obec vo vlastných priestoroch</i>	<i>poskytuje susedná obec</i>
Denné škôlky pre seniorov	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	neposkytuje sa z dôvodu, že soc. služba je drahá	nízky dopyt po službe
Denný stacionár	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	neposkytuje sa z dôvodu, že obec nemá dostatok priestoru	nízky dopyt po službe
Možnosť pobytu v dome soc. Služieb	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Ústav zdravotnej starostlivosti	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Prepravná služba	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Sociálny taxík	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe
Tlmočnícka služba	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe	nízky dopyt po službe

Tab. č. 21 : Poskytované sociálne služby pre seniorov v obciach rozdelených podľa počtu obyvateľov (1001-3000 obyv.)

Súčasná situácia poskytovania sociálnych služieb je do určitej miery poznačená významnými nedostatkami v sieti služieb a výkonu opatrení, ktoré nezodpovedajú novodobým poznatkom a potrebám, ktoré sú potrebné pri predchádzaní sociálneho

vylúčenia. Z hľadiska riešenia tejto situácie sa v obciach mikroregiónu nachádzajú voľné objekty, ktoré sú vhodné na zriadenie rôznych typov sociálnych služieb.

Zistené výsledky uvedené v tabuľkách č. 19 - 21 poukazujú, na možnosti využitia sociálnych služieb pre seniorov vo svojich obciach. Z uvedených tabuliek je zrejmé, že obce neponúkajú rôznorodé sociálne služby, ale zabezpečujú minimálne základné sociálne služby, medzi ktoré patrí sociálne poradenstvo, donáška obedov priamo domov, spoločné stravovanie, opatrovateľská služba a Klub či Jednota dôchodcov. Dôvodom nezriadených sociálnych služieb je nízky dopyt službách, prípadne finančná náročnosť pociťovaná z pohľadu seniorov.

Z dotazníka vyplynulo, že ľudia majú často nereálne požiadavky. Žijú v predstave, že štát má povinnosť sa o nich postarať, ako za čias socializmu. Niektorí nie sú ochotní prispievať k poberajúcim sociálnym službám, ale žiadajú, aby obec v ktorom žijú hradila za nich celkové výdavky plynúce na poberanie služieb. Preto je dôležité nájsť kompromis, aby sa pociťovala spokojnosť z každej strany.

Dvanásť obcí v mikroregióne čo činí 80% poskytuje svojim seniorom možnosť spoločného stravovania sa vo spoločnej jedálni, zriadené v priestoroch vo vlastníctve obcí (kultúrny dom, obecný úrad, základná škola,...) ale aj v súkromnom vlastníctve ako v miestnych reštauračných zariadeniach. Obzvlášť využívanou službou v mikroregióne je obzvlášť donáška teplej stravy priamo domov k seniorovi 5x do týždňa, prostredníctvom obecných zamestnancov alebo opatrovateľom. Opatrovateľ okrem rozvozu stravy seniorom priamo domov, zabezpečuje aj nákup potravín a liekov. Vo Vrábľoch a v Hronskom Beňadiku sa strava pripravuje a odtiaľ sa následne dováža do Čaradíc, Viesky nad Žitavou a Tajnej. V niektorých obciach je strava pripravená pre seniorov v miestnych reštauráciách alebo v školských zariadeniach. Seniori si určitú časť platia sami a druhú časť im pripláca obec. Táto forma sociálnej služby je výhodná hlavne pre seniorov so zdravotnými ťažkosťami, prípadne imobilných seniorov.

Ako už bolo spomenuté, 6 obcí (Červený Hrádok, Malé Vozokany, Choča, Nemčiňany, Nová Ves nad Žitavou, Tekovské Nemce) v mikroregióne ponúka seniorom na trávenie voľného času a odstránenie pocitu osamelosti návštevu Klubu alebo Jednoty dôchodcov, zriadené v priestoroch kultúrneho domu.

Obce Malé Vozokany, Nevidzany, Nemčiňany a Tajná podporujú kultúrne vyžitie svojich seniorov. Pravidelne organizujú pre nich jednodňové výlety do rôznych Slovenských miest podľa výberu. Pripravujú posedenia pri príležitosti jubilejných osláv.

Častokrát sú súčasťou osláv vystúpenia detí z materských alebo základných škôl. Každý rok prispieva obec Malé Vozokany tzv. „vianočný príspevok“ svojim seniorom.

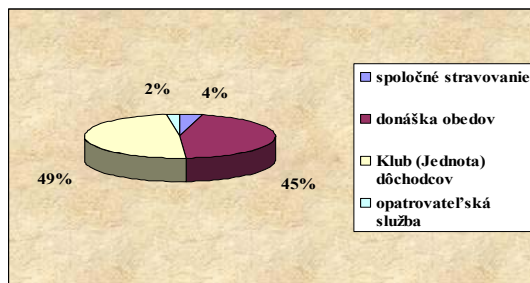
Obce mikroregiónu Požitavie - Širočina poskytujú bezplatné sociálne poradenstvo svojim obyvateľom v oblasti právach na sociálne zabezpečenia prípadne poskytujú bližšie informácie o možnostiach, ktoré sú poskytované samotnou obcou.

5.7.1. Počet seniorov poberajúcich sociálne služby

V mikroregióne Požitavie – Širočina sú poskytnuté sociálne služby 266-im seniorom. Príčinou odkázanosti na jednotlivé formy sociálnej pomoci je oslabená fyzická činnosť, pocit osamelosti alebo nedostatok informácií o svojich právach na sociálne zabezpečenie (využívanie sociálneho poradenstva).

Z grafu č. 21 je možné vidieť, že dominantné percentuálne zastúpenie v mikroregióne má Klub (Jednota) dôchodcov, ktoré využíva 49% seniorov z celkového počtu seniorov poberajúcich sociálne služby. Druhou najvyužívanejšou sociálnou službou v mikroregióne je donáška obedov priamo domov, ktorá sa poskytuje 120-im seniorom v mikroregióne. Najväčší počet ľudí využíva túto formu pomoci v Slepčanoch (20 seniorov) a najmenej v Malých Vozokanoch, kde o núdzu má jeden senior odkázaný na invalidný vozík.

Spoločne sa stravuje 4% seniorov vo spoločných jedálňach zriadených obcou. Opatrovateľskú službu poskytovanú seniorom v prípade zníženej sebestačnosti v dôsledku staroby, sa poskytuje šiestim seniorom v mikroregióne.

Graf. č. 21: Percentuálne zastúpenie seniorov poberajúcich jednotlivé sociálne služby za rok 2010, dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

V nasledujúcej Tab. č. 22 je uvedený počet seniorov poberajúcich jednotlivé druhy sociálnych služieb v obciach mikroregiónu Požitavie – Širočina. Údaje sú z roku 2010. Údaje sú z dotazníkového prieskumu vykonávaní so starostami obcí.

obec	Počet seniorov poberajúcich sociálnu službu				
	spoločné stravovanie	donáška obedov	sociálne poradenstvo	Klub (Jednota) dôchodcov	Opatrovateľská služba
Čaradice		5			
Červený Hrádok		15		40	
Čierne Kľačany	5				
Choča		11			1
Malé Vozokany		1		10	
Nevidzany					
Nemčiňany				15	
N.V nad Žitavou		19		20	2
Slepčany		20		15	1
Tesárske Mlyňany	5	18			
Tajná		3			
Tekovské Nemce		12		30	2
V. Vozokany					
Vieska n. Žitavou		10			
Volkovce		6			

Tab. č. 22: Počet seniorov poberajúcich sociálnu službu, dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

5.7.2. Výdavky na seniorov z podielových daní v roku 2010

Ako bolo uvedené v kapitole 2 finančné prostriedky na zabezpečenie sociálnych služieb pre seniorov sú z podielových daní a z iných zdrojov. Z podielových daní obce dostávajú 5% na každého obyvateľa nad 62 rokov. Povinnosťou obce pri zabezpečení sociálnej služby je uhradiť všetky ekonomicky oprávnené náklady spojené s poskytnutím služby.

Za uplynulý rok 2010 celková výška podielových daní z príjmov FO na obyv. vo veku 62 rokov a viac v mikroregióne Požitavie – Širočina bola 73 685,90 €. Táto celková suma bola prerozdelená do jednotlivých obcí, ktorej výška príjmov závisí od počtu obyvateľov. Obce Červený Hrádok, Malé Vozokany, Tajná a Vieska nad Žitavou s počtom obyvateľov do 500 mali príjem 1 939,10 €. Obce od 501 – 1000 obyvateľov ako Čaradice, Choča, Nevidzany, Nemčiňany, Slepčany, Veľké Vozokany disponovali s príjmom z podielových daní v hodnote 5 733,50 €. Čierne Kľačany, Nová Ves nad

Žitavou, Tesárske Mlyňany, Tekovské Nemce, Volkovce počtom obyvateľov od 1001 – 3 000 mali príjem 13 185,90 €.

Podľa Tab. č. 23 možno konštatovať, že najviac výdavkov na seniorov bolo vyčlenených z rozpočtu na sociálne služby ako spoločné stravovanie v jedálni pre seniorov, donáška obedov priamo domov k seniorovi, opatrovateľská služba, Klub (Jednotu) dôchodcov, organizovanie životných jubilejných osláv a spoločné výlety.

Najviac finančných prostriedkov z podielových daní určených pre ľudí vo veku 62 a viac bolo poskytnutých v obci Novej Vsi nad Žitavou v hodnote 5 240 €, dôvodom je vysoký podiel seniorov poberajúcich sociálnu službu formou donášky obedov, a využívanie opatrovateľskej služby. Obce Vieska n. Žitavou, Čaradice, V. Vozokany a Tekovské Nemce, nemajú výdavky na seniorov, vzhľadom na to, že seniori si za využívané služby hradia výdavky sami z vlastných zdrojov, prípadne obec pre nich neposkytuje žiadnu formu sociálnej služby. Z výpočtu vyplýva, že malé obce do 500 využívajú finančné prostriedky určené pre seniorov na 54,6 %, obce od 501 – 1000 na 18,72 % a obce od 1001 – 3000 na 19,98 %. Evidentné je, že menšie obce vynaložia viac finančných prostriedkov pre svojich seniorov, ktoré sú určené práve pre nich.

	Priemerný podiel obcí na dani z príjmov FO na obyv. vo veku 62 a viac	výdavky na seniorov v roku 2010
do 500 obyv.	Červený Hrádok	1 939,10 € 1 050 € (donáška obedov, Klub (Jednota) dôchodcov)
	Malé Vozokany	1 939,10 € 1290 € (donáška obedov, výlet pre seniorov, oslava životných jubileí, vianočný príspevok)
	Tajná	1 939,10 € 1 895 € (donáška obedov)
	Vieska n. Žitavou	1 939,10 € výdavky sú hradené seniormi poberajúcich donášku obedov
	Čaradice	5 733,50 € výdavky sú hradené seniormi poberajúcich sociálnu službu
	Choča	5 733,50 € 3 016 € (donáška obedov a opatrovateľská služba)

501 - 1000 obyv.	Nevidzany	5 733,50 €	899 € (posedenie pre seniorov, oslava životných jubileí, výlet pre seniorov)
	Nemčiňany	5 733,50 €	1 119 € (Klub dôchodcov, posedenie pre seniorov, oslava životných jubileí, výlet pre seniorov)
	Slepčany	5 733,50 €	1 405,31 € (donáška obedov, opatrovateľská služba)
	V. Vozokany	5 733,50 €	<i>obec neposkytuje žiadnu službu, nemá ani výdavky na seniorov</i>
1001 - 3000 obyv.			
	Čierne Kľačany	13 185,90 €	839 € (prispeva na spoločné stravovanie)
	N.V nad Žitavou	13 185,90 €	5 240 € (donáška obedov, opatrovateľská služba, Klub (Jednota) dôchodcov)
	Tesárske Mlyňany	13 185,90 €	4 409 € (spoločné stravovanie seniorov, donáška obedov)
	Tekovské Nemce	13 185,90 €	výdavky sú hradené seniormi poberajúcich opatrovateľskú službu, a donášku obedov
	Volkovce	13 185,90 €	2 684,57€ (donáška obedov, Klub (Jednota) dôchodcov,)

Tab. č. 23: Prehľad výšky podielových daní z príjmov FO na obyv. vo veku 62 rokov a viac v mikregióne Požitavie – Širočina za rok 2010 a následne ich prerozdelenie v rámci jednotlivých obcí, vlastné spracovanie

Posledná otázka v dotazníku bola zameraná na budúcnosť obce. Pýtali sme sa hlavných predstavených obcí aké sociálne služby by chcela ich obec poskytnúť seniorom v budúcnosti. Vzhľadom na to, že počet seniorov bude v budúcnosti pribúdať aj dopyt po sociálnych službách vzrastie.

Volkovce by v budúcnosti radi poskytli svojim seniorom Dom, penzión pre seniorov. Obec Tajná má vo vlastníctve nevyužitú priestory v areáli kaštieľa, tak by rada v budúcnosti racionálne dosiaľ nevyužívané priestory využili pre svojich seniorov a tým by im zabezpečili lepší život v jeseni svojho života a hlavne bola by im poskytnutá celodenná starostlivosť. Obec Slepčany uviedla, že by privítala možnosť poskytnúť seniorom denný, týždenný resp. celoročný pobyt v dome sociálnych služieb. Nemčiňany a Choča chcú v budúcnosti zvýšiť úroveň kultúrneho vyžitia svojim

seniorom, organizovaním kultúrnych programov. Malé Vozokany si kladú za cieľ zabezpečiť kvalitnú opatrovateľskú službu a donášku obedov pre seniorov. Ostatné obce sa na otázku týkajúcej na budúcnosť nevyjadrili.

Je možné konštatovať, že obce poskytujú minimálne sociálne služby vyplývajúce zo zákona o sociálnom zabezpečení. Ako ľudia v produktívnom veku aj dôchodcovia sú povinní platiť miestne dane a poplatky. Z rozpočtu sú však venované minimálne resp. nie sú takmer žiadne prostriedky na zabezpečenie ich dôstojnej staroby. Každá obec mi mala viac prispievať z finančného hľadiska na služby spojené so sociálnym zabezpečením. Malo by to fungovať ako v rozprávke O troch grošoch, splácať dlh tým, ktorí kedysi investovali do našej budúcnosti. Veď kto z nás by si neželal dôstojnú starobu?

6. ZÁVER

Na základe zhodnotenia poskytovania sociálnych služieb v mikroregióne Požitavie – Širočina možno konštatovať nasledovné:

- minimálne poskytovanie sociálnych služieb v mikroregióne
- neracionálne prerozdelenie finančných prostriedkov určené pre seniorov
- nevyužitie priestory v obciach, vhodné na zrekonštruovanie a zariadenie sociálnych služieb
- nízka informovanosť o právach seniorov

Za posledné roky možno sledovať nízku úroveň pôrodnosti a starnúce obyvateľstvo Slovenska, podobne je to aj v mikroregióne Požitavie – Širočina. Čoraz väčší počet občanov možno označiť za starších, preto je nevyhnutné viac sa zaoberať podmienkami a kvalitou života tejto sociálnej skupiny. V rámci prieskumu sa sledoval demografický vývoj obyvateľstva v mikroregióne, vývoj ekonomických a sociálnych podmienok života starších ľudí, ich aktivity na dôchodku, formy využitia ponúkaných služieb a informovanosť zo strany obce o právach na poskytovanie sociálnych služieb.

Na základe zhodnotenia dotazníkového prieskumu možno konštatovať, že seniorov v mikroregióne ťažia najviac zdravotné, finančné problémy a pocit osamelosti. Nedostatok peňazí u starších ľudí je spojené s odchodom do dôchodku. Musia sa uskromniť s príjmom ktoré dostávajú od štátu. Často im ale tento príjem nepostačí ani na základné potreby. Pri prieskume 10% z celkového počtu oslovených uvidelo, že má mesačný dôchodkový príjem do 200 €; 63,33% dostáva 300 €. Pre seniora žijúceho sám oddelene od svojich detí a bez životného partnera niekedy ťažko vystačí od „mesiaca k mesiacu“. Preto je dôležité, aby sa obec o svojich občanov aj v takomto prípade dokázala postarať. Ak seniori nie sú schopní sami si financovať služby, obec by im mala čiastočne priplácať z rozpočtu plynúcich z podielových daní a zabezpečiť im dôstojnú starobu.

Ďalším častým problémom sa u seniorov objavuje pocit osamelosti. Pre seniorov svoj mikroregión ponúka možnosti kultúrneho vyžitia či návštevu Klubu (Jednotu) dôchodcov. Z celkového počtu opýtaných respondentov (30 seniorov) uviedlo len sedem seniorov, že navštevujú rôzne kresťanské či záujmové spolky a len štyria uviedli, že navštevujú Klub dôchodcov. Ostatní opýtaní respondenti neprejavujú záujem o túto

službu. Otázne však ostáva, čo je príčinou nízkej využiteľnosti tejto ponúkanej sociálnej služby, keďže sa u niektorých ľudí pociťuje osamelosť. Každá obec by si mala na základe prieskumu zistiť a prehodnotiť, čo je príčinou nízkej návštevnosti Klubu dôchodcov. Častou príčinou môžu byť rôzne spory medzi jednotlivcami, uprednostňovanie izolovanosti, nízke dôchodky, či nezáujem o aktivity, ktoré sa v rámci Klubov dôchodcov ponúkajú.

Model životného štýlu seniorov je prispôsobený aktivitám. Pozeranie televízie a počúvanie rozhlasu uprednostňuje 18,25% opýtaných a čítaniu rôznych časopisov a kníh sa venuje 10,32% oslovených respondentov. Je to dané poklesom pohyblivosti v staršom veku. Pre starších ľudí je dôležité starať sa o svoju domácnosť či udržiavanie kontaktov so svojimi rodinami. Pravidelne tak činí polovica z opýtaných.

S vekom seniora súvisí tiež zdravotný stav a schopnosť postarať sa sám o seba. 29 seniorov uviedlo, že ich trápia menšie či väčšie zdravotné problémy, ktoré ich obmedzujú v každodenných činnostiach. Dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov mikroregiónu zabezpečujú samostatné ambulancie v Tesárskych Mlyňanoch a nemocničné zariadenia v Zlatých Moravciach a Vrábľoch. Pre niektorých seniorov častá návšteva lekára môže byť vnímaná za problém, vzhľadom na to, že musia dochádzať do iných miest. U starších ľudí cestovanie je unavujúce a obtiažne. Zlá dopravná situácia je hendikepom vidieckych obcí. Starostovia obcí tvrdia, že nie je záujem o službu zabezpečenia sociálneho taxíka obcou. Je pravdepodobné, že by bol potenciálny dopyt po tejto službe, ale miera využitia by sa odvíjala od dôchodkov seniorov. Obce by mali financovať istú časť výdavkov na využívanie sociálneho taxíka a druhá časť by bola financovaná seniorom.

Predstavy starších ľudí o potrebe dostupných sociálnych služieb ukazujú, že najžiadanejšie sú možnosti stravovania v jedálňach pre dôchodcov alebo donáška stravy priamo domov k seniorovi. Z oslovených seniorov tri ženy a dvaja muži nad 75 rokov využívajú tieto služby poskytnuté obcou. Čo sa týka financovania týchto služieb, podľa názoru seniorov by sa mali financovať čiastočne zo zdrojov obce a čiastočne samotným užívateľom služieb.

Zákon č. 448/2008 Z. z o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 zbierky o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov upravuje právne vzťahy pri poskytovaní sociálnych služieb na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, financovaní sociálnych služieb a dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb. Podľa tohto zákona je obec povinná pre

svojich občanov v poproduktívnom a post produktívnom veku zabezpečiť sociálnu starostlivosť. Obce mikroregiónu Požitavie – Širočina poskytujú základné sociálne služby ako spoločné stravovanie v jedálni pre seniorov, donáška obedov priamo domov, opatrovateľskú službu, Klub (Jednotu) dôchodcov a sociálne poradenstvo. Okrem spomínaných služieb obce mikroregiónu neposkytujú žiadne služby. Za uplynulý rok 2010 celkové výdavky za poskytnuté služby v obciach mikroregiónu činili výšku 23 846,88 €. Obce majú vo vlastníctve nevyužité priestory budov, ktoré by bolo vhodné využiť na poskytovanie sociálnych služieb, tým by sa pokryli potreby pre seniorov.

V budúcom období možno predpokladať zvýšený záujem občanov o sociálne služby, keďže dochádza k starnutiu populácie, ktorý predstavuje celoslovenský trend.

V sociálnych službách dochádza k závažnej reorientácii na kvalitu poskytovaných služieb odvodených od individuálnych potrieb občana. Úmyslom takto orientovanej pomoci je dosiahnuť čo najvyšší stupeň osobnej, sociálnej a ekonomickej autonómie každého občana bez ohľadu na jeho vek, zdravotné postihnutie či sociálne postavenie.

7. NÁVRHOVÉ RIEŠENIA

Dôležité je poskytovať také služby seniorom, ktoré im umožnia zotrvať čo najdlhšie v prostredí pre nich prirodzenom, ako je ich vlastná domácnosť. Taktiež je dôležité podporovať rozdelenie sociálnych služieb medzi obcami v rámci mikroregiónu. Treba sa zamerať na odstraňovanie príčin neprípustného obmedzovania základných práv a slobôd z dôvodu vyššieho veku, zabráňovať sociálnemu vylúčeniu seniorov so spoločenskej sféry, posilňovať medzigeneračnú solidaritu medzi mladými ľuďmi a seniormi.

- opatrovateľský príspevok by sa mal zvýšiť pre rodinných príslušníkov ako pre opatrovateľov zabezpečených obcou. Pre staršieho človeka je iste výhodnejšie z intímneho hľadiska ak sa o neho stará vlastný rodinný príslušník. Štát by motivoval zvýšením finančných príspevkov rodinného príslušníka starajúcich sa o seniora a vyhol by sa zbytočným nákladom na opatrovateľskú službu.
- nasmerovanie finančných prostriedkov určených konkrétne pre seniorov
- vybudovanie Domu – penziónu pre dôchodcov, ktorý by pokrýval potreby nielen príslušnej obce ale aj celého mikroregiónu. Od roku 2014 prejdú do kompetencií obcí práva na zabezpečenie všetkých sociálnych služieb, vrátane aj Domu – penziónu pre seniorov. Nejedna obec má vo vlastníctve nevyužívané priestory budov (kaštiele), ktoré by sa mohli v budúcnosti racionálne využiť na zriadenie Domu či penziónu pre seniorov. Bolo by to výhodné hlavne pre seniora, ktorý by nemusel byť „vytrhnutý“ od domova a premiestnený do cudzieho prostredia. Mohol by naďalej zotrvať vo vidieckom prostredí, kde prežil najväčšiu časť svojho života.
- zavedenie nízkokapacitných sociálnych zariadení pre seniorov, kde by sa im poskytovala individuálny starostlivosť
- diverzifikácia poľnohospodárskych súkromných podnikov zavedením zahraničného systému „Health care farm“, ktorý predstavuje starostlivosť o prírodu spojenú so starostlivosťou o seniorov v nízkokapacitných priestoroch. Pre seniorov by to znamenalo zmysluplné využitie svojho času so zaujímavými aktivitami, zlepšenie fyzického a duševného zdravia, ktoré by im imitovalo ich domáce prostredie. Poskytovateľom by prispelo k lepšej ekonomickej situácie, ale hlavne dobrému pocitu zo zlepšenia života osamelým seniorom.

- zriadiť denný stacionár pre seniorov, ktorý predstavoval osem hodinovú dennú starostlivosť o seniora. Tým by sa odbremenili rodiny starajúce sa o seniora. Náplňou denného pobytu by bol aktivizačný program – nácvik denných činností zameraný na udržiavanie a zlepšenie sebestačnosti a komunikácie, tréning pamäti, pohybové aktivity a pod. V rámci denného pobytu by bola zabezpečená strava, dohľad nad užívaním liekov, hygienický dohľad, meranie krvného tlaku, a pod.
- skvalitnením programu Klubov dôchodcov by sa ich návštevnosť rapídne zvýšila. Potrebne je v prvom rade zistiť záujmy návštevníkov, podľa ktorých by sa mohli vytvoriť rôzne krúžky. Aktivity v Kluboch by mali byť premyslenejšie, ktoré by vyhovovali možnostiam a potrebám viacerých seniorov
- v dôsledku nárastu pohybových ochorení u seniorov, zaradiť v mikroregióne jedno rehabilitačné stredisko, ktoré by poslúžilo všetkým seniorom v okolitých obciach
- zriadenie doplnkových služieb obcou pre seniorov ako kaderníctvo, pedikúra, masáž, donáška liekov priamo domov a iné. Doplnkové služby by sa mohli poskytovať pre seniorov v momentálne nevyužívaných priestoroch vo vlastníctve obcí. Väčšia čiastka finančných prostriedkov by bola hradená z rozpočtu obcí a zvyšnú časť by si priplácali seniori.
- potrebné je zvýšiť záujem o riešenie problémov seniorov zo strán predstavených obcí a následné skvalitnenie informovanosti o právach na sociálne zabezpečenie
- nevyhnutné zabezpečenie bezpečnosti seniorov v obciach
- organizovanie pravidelných prednášok pre seniorov, kde by bližšie boli oboznámení svojimi právami na poberanie sociálnych služieb, ale aj poskytovanie poradenstva o starostlivosti zdravia vo vyššom veku
- zvýšenie tvorivosti u hlavných predstavených obcí
- rozdelenie poskytovaných sociálnych služieb a komplexov medzi jednotlivými obcami v mikroregióne (napr. v Tesárskych Mlyňanoch sa bude poskytovať lekárska starostlivosť, v obci Tajná bude zriadený Dom pre seniorov,...)

Na dosiahnutie týchto cieľov je potrebné rozvinúť partnerskú spoluprácu viacerých subjektov v obciach (Občianske združenia, cirkev, sponzori,...), ako aj vyčleňovanie potrebného množstva finančných prostriedkov na zabezpečenie

primeraných materiálnych a personálnych podmienok, ktoré sú bezprostredne spojené so zabezpečením služieb v mikroregióne Požitavie Širočina.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. BALOGOVÁ, B. *Seniori.*, 2005. ISBN 80-969274-1-8, 156 s.
2. DRAGANOVÁ, H. a kol., 2006. *Sociálna starostlivosť.* vyd. Martin: Osveta, 2006. 195 s. SBN 978-80-8063-240-3

3. ČERVENÁKOVÁ J, 2009, Staroba na Slovensku, *Pravda o skutočných postojoch spoločnosti*. Vyd. Bratislava, ISBN: 978-80-89177-16-5
4. HEGYI L. 2011, *Klinické a sociálne aspekty ošetrovania starších ľudí*. Trnava, SAP – Slovak Academic Press, spol. s r.o., 2001; 128.
5. HILL, M. 1983. Understanding Social Policy. Oxford, *Chudoba ako sociálny problém: teória a prax* 1995. Zborník príspevkov
6. HROZENSKÁ M. a kol. 2008, *Sociálna práca so staršími ľuďmi*. Vyd. Martin: Osveta 180 s. ISBN 978-80-8063-282-3
7. MACKOVÁ, Z. 2009, Právo sociálneho zabezpečenia – všeobecná časť. Vyd. Šamorín: Heuréka. ISBN 978-80-89122-53-0, 161 s.
8. MALEJČÍK, A. 2007, *Základy manažmentu*. Vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, ISBN 978-80-8069-865-2, 144 s.
9. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Mikroregiónu Požitavie-Širočina 2007
10. STANEK, V. a kol. 2008, Sociálna politika. Vyd. Bratislava, ISBN 978-80-89393-02-2, 385 s.
11. STUART-HAMILTON, I. *Psychologie stárnutí*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-274-2, 177 s.
12. TOKÁROVÁ, A. a kol. 2003, *Sociálna práca*. Vyd. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2003. 273 s. ISBN 80-968367-5-7
13. VEČEŘA, M.: *Sociální stát. Východiska a přístupy*. Sociologické nakladatelství, Praha, 1993. s. 50
14. Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov z 30. októbra 2008
15. Zákon . č. 461/2003 Zb. z o sociálnom poistení a o zmene a doplnení niektorých zákonov
16. Zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších právnych predpisov

Internetové zdroje:

17. BEDNÁRIK, R., Bodnárová, B. Starnutie populácie – výzva na zmeny v službách pre starších ľudí. *Rodina a práca* [online]. 2005, č.4 [cit.2010-08-1]. Dostupný na internete: www.sspr.gov.sk/texty/File/bulletin/bulletin_4.pdf

18. EURES, Európsky portál pre pracovnú mobilitu. 2010, Sociálne zabezpečenie a poistenie [online] *Systém sociálneho zabezpečenia v tejto krajine* [cit.2010-06-2]. Dostupný na internete:
<http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8979&acro=living&lang=sk&parentId=7860&countryId=SK&living=>
19. HATÁR, C. a Porubská, Sociálno-výchovná starostlivosť o seniorov v domove dôchodcov. Psychologické dimenzie kvality života [online]. Prešov : Prešovská univerzita, 2004, [cit. 2009 - 05 – 03]. Dostupný na internete:
<http://www.ff.unipo.sk/kvdsp/download/Zbrnk/ZbrnkKZaRP2005Prsv.pdf>
20. HERCHL, J., 2010. *Prichádza tretí vek* [online], Staroba, 2010. [cit. 2010-09-12]. Dostupné na internete:
http://www.borskymikulas.sk/?id_menu=19670&limited_level=1&stop_menu=19670
21. JÁN PAVOL II, 1999, *List Svätého Otca Jána Pavla II starším ľuďom* [online], Oficiálna stránka katolíckej cirkvi na Slovensku, 2011. [cit. 2010-08-30]. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/?cid=1117287380>
22. KRAJČÍKOVÁ, J. *Sociálny štát* (1) [online]. E-polis.cz, 8. leden 2007. [cit. 2011-02-17]. Dostupné na internete: <<http://www.e-polis.cz/politicke-teorie/176-socialny-stat-1.html>>. ISSN 1801-1438.
23. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. 2010, [online], Dôchodkový systém [cit.2010-07-17]. Dostupný na internete:
<http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=17864>
24. SPICKER, P. 2008, Social policy [online], *Themes and approaches* 2008 [cit.2010-09-2]. Dostupný na internete:
<http://www2.rgu.ac.uk/publicpolicy/introduction/policy.htm>
25. STÜNKEL, A., 2011. Staroba, starnutie [online], *Regresná terapia a techniky riešenia problémov a osobného rastu*, 2011. [cit. 2011-02-02]. Dostupné na internete: <http://www.regreska.sk/2011/02/02/staroba-starnutie/>
26. ŠABÍKOVÁ, I., *Účtovný pohľad na daňové a nedaňové príjmy obce/ VÚC* 2011 [online]. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2011, [cit. 2011 - 04– 1]. Dostupný na internete: <http://www.enoviny.sk/?cid=35664>

Prílohy

Tabuľka č. 24 – Vývoj počtu obyvateľov v mikroregióne od roku 2003 – 2009

Rok	r. 2003	r. 2004	r. 2005	r. 2006	r. 2007	r. 2008	r. 2009
Počet. Obyv.	11 370	11330	11344	11440	11428	11480	11466

Tab. č. 25 : Vývoj počtu obyvateľov v mikroregióne podľa jednotlivých obcí od roku 2003 - 2009

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Čaradice	520	517	528	535	526	530	531
Čer. Hrádok	442	435	426	422	419	416	417
Čierne Kľačany	1126	1115	1126	1131	1133	1131	1111
Choča	502	486	485	491	501	516	520
Malé Voz.	319	325	324	309	308	313	313
Nevidzany	608	611	616	619	611	626	625
Nemčíňany	755	760	743	736	724	713	712
Nová V. n. Žitavou	1266	1273	1252	1265	1271	1301	1289
Slepčany	854	847	869	878	878	884	877
Tesárske Mlyňany	1653	1652	1666	1690	1707	1714	1707
Tajná	279	285	284	292	285	287	286
Tekovské Nemce	1065	1067	1071	1081	1086	1070	1068
Veľké Vozokany	517	504	497	503	498	499	501
Vieska n. Žitavou	455	442	440	465	461	456	459
Volkovce	1009	1011	1017	1023	1020	1024	1050

Tabuľka č. 26 – Rozdelenie počtu obyvateľov podľa skupín produktivity

	Predprodukt.	Produkt.	Poprodukt.	Index starnutia
2003	1 890	6 713	2 767	146,4
2004	1 831	6 741	2 758	150,63
2005	1 789	6 811	2 744	153,38
2006	1 754	6 944	2 742	156,33
2007	1 700	6 974	2 754	162
2008	1 654	7 053	2 773	167,65
2009	1 627	7 043	2 796	171,85

Tab. č. 27 - Veková štruktúra obyvateľov MR Požitavie – Širočina za rok 2009 podľa jednotlivých obcí.

Obec	pohlavie	predprod.	produkt.	poprod.	predprod.	produkt.	poprod.
			absolútne			v %	
Čaradice	muži	39	178	41	15,12	68,99	15,89
	ženy	44	137	92	16,12	50,18	33,70
	spolu	83	315	133	15,63	59,32	25,05
Červený Hrádok	muži	27	130	38	13,85	66,67	19,49
	ženy	35	105	82	15,77	47,30	36,94
	spolu	62	235	120	14,87	56,35	28,78
Čierne Kľačany	muži	97	385	78	17,32	68,75	13,93
	ženy	81	320	150	14,70	58,08	27,22
	spolu	178	705	228	16,02	63,46	20,52
Choča	muži	46	173	46	17,36	65,28	17,36
	ženy	35	137	83	13,73	53,73	32,55
	spolu	81	310	129	15,58	59,62	24,81
Malé Vozokany	muži	26	114	25	15,76	69,09	15,15
	ženy	20	81	47	13,51	54,73	31,76
	spolu	46	195	72	14,70	62,30	23,00
Nevidzany	muži	52	217	45	16,56	69,11	14,33
	ženy	45	164	102	14,47	52,73	32,80
	spolu	97	381	147	15,52	60,96	23,52
Nemčiňany	muži	52	226	64	15,20	66,08	18,71
	ženy	46	202	122	12,43	54,59	32,97
	spolu	98	428	186	13,76	60,11	26,12
Nová Ves n. Žitavou	muži	94	429	95	15,21	69,42	15,37
	ženy	79	364	228	11,77	54,25	33,98
	spolu	173	793	323	13,42	61,52	25,06
Slepčany	muži	49	281	64	12,44	71,32	16,24
	ženy	67	270	146	13,87	55,90	30,23
	spolu	116	551	210	13,23	62,83	23,95
Tesárske Mlyňany	muži	145	596	107	17,10	70,28	12,62
	ženy	119	483	257	13,85	56,23	29,92
	spolu	264	1079	364	15,47	63,21	21,32
Tajná	muži	17	89	31	12,41	64,96	22,63
	ženy	19	73	57	12,75	48,99	38,26
	spolu	36	162	88	12,59	56,64	30,77
Tekovské Nemce	muži	79	375	69	15,11	71,70	13,19
	ženy	85	308	152	15,60	56,51	27,89
	spolu	164	683	221	15,36	63,95	20,69
Veľké Vozokany	muži	36	169	41	14,63	68,70	16,67
	ženy	40	129	86	15,69	50,59	33,73
	spolu	76	298	127	15,17	59,48	25,35
Vieska nad Žitavou	muži	22	168	42	9,48	72,41	18,10
	ženy	17	132	78	7,49	58,15	34,36
	spolu	39	300	120	8,50	65,36	26,14
Volkovce	muži	49	347	130	9,32	65,97	24,71
	ženy	65	261	198	12,40	49,81	37,79
	spolu	114	608	328	10,86	57,90	31,24

Tabuľka č. 28 – Priemerný vek obyvateľstva mikroregiónu od roku 2003 – 2009

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Čaradice	<i>muži</i>	36,11	36,42	37,02	37,61	38,50	39,04	38,80
	<i>ženy</i>	42,22	41,78	41,60	41,34	41,81	41,85	41,27
	<i>spolu</i>	39,27	39,18	39,39	39,51	40,18	40,48	40,07
Červený Hrádok	<i>muži</i>	39,02	39,07	39,33	39,04	38,72	38,83	38,67
	<i>ženy</i>	42,33	43,13	43,73	44,07	44,50	44,43	44,39
	<i>spolu</i>	40,83	41,29	41,74	41,78	41,85	41,81	41,72
Čierne Kľačany	<i>muži</i>	34,39	34,47	34,65	34,65	35,14	35,52	36,21
	<i>ženy</i>	38,41	38,15	38,07	38,19	38,70	38,82	39,68
	<i>spolu</i>	36,37	36,29	36,35	36,41	36,93	37,17	37,93
Choča	<i>muži</i>	34,36	35,44	35,62	35,78	36,34	36,65	37,35
	<i>ženy</i>	39,36	40,41	40,40	41,44	41,61	41,75	41,55
	<i>spolu</i>	36,94	37,97	38,01	38,56	38,92	39,12	39,41
Malé Vozokany	<i>muži</i>	37,70	37,90	37,10	38,17	37,77	37,81	38,21
	<i>ženy</i>	42,07	42,16	42,59	42,98	42,49	41,71	42,18
	<i>spolu</i>	39,77	39,90	39,66	40,41	39,95	39,64	40,08
Nevidzany	<i>muži</i>	35,97	35,97	36,37	36,40	37,01	37,09	37,06
	<i>ženy</i>	41,75	42,13	42,33	42,13	42,26	42,38	42,85
	<i>spolu</i>	38,83	39,01	39,31	39,27	39,63	39,74	39,94
Nemčíňany	<i>muži</i>	38,12	38,29	37,83	37,99	38,05	38,47	38,71
	<i>ženy</i>	43,08	43,12	42,99	42,82	43,05	43,16	43,46
	<i>spolu</i>	40,73	40,87	40,55	40,54	40,69	40,95	41,18
N.V nad Žitavou	<i>muži</i>	36,57	37,10	37,17	37,43	37,82	37,38	37,48
	<i>ženy</i>	42,69	42,99	43,48	43,38	43,68	43,07	43,25
	<i>spolu</i>	39,76	40,17	40,46	40,54	40,88	40,34	40,49
Slepčany	<i>muži</i>	38,44	37,82	38,55	38,68	38,85	39,38	39,31
	<i>ženy</i>	39,46	40,01	40,47	41,05	41,21	41,49	41,26
	<i>spolu</i>	39,00	39,01	39,59	39,97	40,14	40,55	40,38
Tesárske Mlyňany	<i>muži</i>	35,70	35,55	35,38	35,59	35,83	35,82	36,28
	<i>ženy</i>	40,24	40,54	40,35	40,62	40,68	40,62	40,80
	<i>spolu</i>	38,04	38,10	37,92	38,16	38,31	38,25	38,56
Tajná	<i>muži</i>	40,88	41,03	41,07	40,63	41,48	41,77	41,77
	<i>ženy</i>	45,69	45,81	45,43	45,16	45,49	46,07	45,82
	<i>spolu</i>	43,38	43,56	43,43	43,06	43,62	44,05	43,88
Tekovské Nemce	<i>muži</i>	35,18	35,74	36,34	36,51	36,55	36,54	37,27
	<i>ženy</i>	39,15	39,62	39,49	39,72	39,53	40,14	40,15
	<i>spolu</i>	37,19	37,70	37,92	38,12	38,06	38,36	38,74
V. Vozokany	<i>muži</i>	36,26	36,40	36,69	36,65	36,76	37,70	38,23
	<i>ženy</i>	38,68	39,09	40,78	40,61	41,05	41,29	42,26
	<i>spolu</i>	37,47	37,77	38,74	38,66	38,95	39,53	40,28
Vieska n. Žitavou	<i>muži</i>	38,88	39,07	39,45	38,28	38,39	39,27	39,08
	<i>ženy</i>	43,94	43,86	43,87	43,67	43,98	44,10	44,67
	<i>spolu</i>	41,40	41,50	41,68	41,01	41,22	41,68	41,84
Volkovce	<i>muži</i>	43,75	44,09	44,19	43,77	44,41	44,64	44,48
	<i>ženy</i>	45,47	45,91	44,97	44,45	44,98	45,17	44,83
	<i>spolu</i>	44,62	45,01	44,58	44,11	44,69	44,90	44,66

Zdroj: ŠÚSR, vlastné spracovanie

Tab. č. 29 - Bilancia obyvateľstva mikroregiónu v rokoch 2003 – 2009

	živo nar.	zomrelí	prírodz. prírastok/úbytok	prist'ah.	vyst'ah.	prírastok/-úbytok	celk. prírast./-úbytok
r. 2003	76	140	-64	185	163	22	-42
r. 2004	76	148	-72	179	150	29	-43
r. 2005	108	159	-51	225	160	65	14
r. 2006	87	151	-64	316	156	160	96
r. 2007	87	161	-74	221	159	62	-12
r. 2008	106	152	-46	247	149	98	52
r. 2009	100	157	-57	202	159	43	-14

Tab. č. 30- Bilancia obyvateľstva v jednotlivých obciach MR v roku 2009

	živo nar.	zomrelí	prírodz. prírastok/-úbytok	prist'ahovaní	odst'ah.	prírastok/-úbytok	celk. prírast./-úbytok
Čaradice	8	9	-1	6	4	2	1
Červený Hrádok	6	5	1	8	8	0	1
Čierne Kľačany	10	8	2	2	24	-22	-20
Choča	5	6	-1	9	4	5	4
Malé Vozokany	3	3	0	7	7	0	0
Nevidzany	5	8	-3	8	6	2	-1
Nemčiňany	6	13	-7	19	13	6	-1
Nová Ves n. Žitavou	8	22	-14	18	16	2	-12
Slepčany	3	19	-16	17	8	9	-7
Tesárske Mlyňany	17	21	-4	25	28	-3	-7
Tajná	4	7	-3	5	3	2	-1
Tekovské Nemce	14	8	6	15	23	-8	-2
Veľké Vozokany	1	0	1	4	3	1	0
Vieska nad Žitavou	4	6	-2	12	7	5	3
Volkovce	6	22	-16	47	5	42	26

Tab. č. 31 – Aktivity seniorov, dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie

Aktivity	Ženy	Muži
Podieľam sa na každodenných prácach	9	6
Zúčastňujem sa na jednodňových výletoch	3	1
Chodievam na návštevy	9	6
Navštevujem rôzne spolky (kresťanské, záujmové), rôzne združenia, Klub dôchodcov	10	1
Pracujem na záhradke a okolo domu	11	8
Dávam pozor na vnúčatá	4	1
Vzdelávam sa čítaním kníh, časopisov	6	7
Sledujem televíziu alebo počúvam rozhlas	14	9
Venujem sa športovým aktivitám	1	1
Venujem sa rôznym koničkom	2	3
Najradšej oddychujem	8	6

Dotazník k diplomovej práci (senior)

Vážený respondent,

dovoľujem si Vás požiadať o vyplnenie nasledovného dotazníka, ktorý má slúžiť výhradne na účely výskumu potrebného pre moju diplomovú prácu. Vďaka Vašej ochote a názorom budem môcť preskúmať spokojnosť/nespokojnosť a názor seniorov na potrebu poskytovania sociálnych potrieb vo Vašom mikroregióne Požitavie - Širočina. Dotazník je anonymný. Ďakujem za Váš čas strávený pri vyplňaní dotazníka.

Všeobecné údaje:

1. Pohlavie (správnu odpoveď zakrúžkujte) a) žena b) muž

2. Váš vek

3. Stav: a) slobodný/á
 b) ženatý, vydatá
 c) vdovec, vdova
 d) rozvedený/á

4. S kým bývate? a) s manželom/ s manželkou
 b) sám/sama
 c) s deťmi
 d) príbuznými, ďalšou osobou,.....

5. Ako trávite čas na dôchodku?

Podieľam sa na každodenných prácach (varenie, pečenie, upratovanie,...)	
Zúčastňujem sa na jedno dňových výletov pre seniorov	
Chodím na návštevy	
Navštevujem rôzne spolky	

(kresťanské, záujmové), rôzne združenia, Klub dôchodcov	
Rád/rada pracujem v záhradke a okolo domu	
Dávam pozor na vnúčatá	
Vzdelávam sa čítaním kníh, časopisov,...	
Sledujem televíziu alebo počúvam rozhlas	
Venujem sa športovým aktivitám	
Venujem sa rôznym koníčkom	
Najradšej oddychujem	

Najviac hodiace sa odpovede označte „X“-om.

6. Aké problémy v súčasnosti Vás najviac trápia:

- a) zdravotné
- b) nedostatok finančných prostriedkov
- c) problémy v rodine
- d) pocit osamelosti
- e) iné (uved'te príklad)

7. Aká je výška Vášho dôchodkového príjmu?

- a) do 200 Eur
- b) do 300 Eur
- c) do 400 Eur
- d) 400 Eur a viac

8. Dokážete sa sám o seba postarať?

- a) áno, dokážem
- b) pri niektorých činnostiach potrebujem pomoc
- c) nie, nedokážem

9. Kto Vám pomáha pri činnostiach, ktoré vám padnú zaťažko?

- a) manžel/-ka
- b) deti
- c) príbuzní
- d) susedia
- e) opatrovateľská služba
- f) nikto

10. Máte prehľad o ponuke o sociálnych službách, ktoré poskytuje Vaša obec?

11. Zo Zákona č. 448/2008 Zb. z. o sociálnych službách obciam vyplýva povinnosť poskytovať určité sociálne služby seniorom odkázaným na pomoc. Akým spôsobom Vás informuje obec o vašich právach na využívanie sociálnych služieb?

- a) rozhlas
- b) obecné noviny
- c) internet
- d) pomocou obecných zamestnancov
- e) obecná vývesná tabuľa
- f) neinformuje vôbec

12. Ktoré z uvedených sociálnych služieb a služieb sociálnej starostlivosti využívate?

(Ak nevyžívate uveďte dôvod prečo nevyžívate soc. službu)

	Využívam	Nevyužívam
Spoločné stravovanie pre seniorov		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá
Donáška obedov pre seniorov priamo domov		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá
Sociálne poradenstvo		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá
Dom – penzión pre seniorov		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá

Opatrovateľská služba		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá
Klub dôchodcov (Jednota dôchodcov)		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá
Denné škôlky pre seniorov		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá
Možnosť denného, týždenného a celoročného pobytu v dome sociálnych služieb		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá
Ústav zdravotnej starostlivosti (liečebne pre dlhodobo chorých ľudí)		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá
Prepravná služba		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá
Sociálny taxík		a) nemám záujem o túto službu b) sociálna služba sa neposkytuje c) neviem či sa poskytuje d) sociálna služba je drahá

(správnu odpoveď zakrúžkujte)

**Ďakujem Vám za ochotu a čas strávený
pri vyplňaní tohto dotazníka**

Kristína Deáková
študentka SPU v Nitre

Dotazník k diplomovej práci (obec)

Vážený respondent,

dovoľujem si Vás požiadať o vyplnenie nasledovného dotazníka, ktorý má slúžiť výhradne na účely výskumu potrebného pre moju diplomovú prácu. Vďaka Vašej ochote a názorom budem môcť analyzovať poskytovanie sociálnych služieb vo Vašom mikroregióne Požitavie - Širočina.

Ďakujem za Váš čas strávený pri vyplňaní dotazníka.

1. Názov obce

2. Zo Zákona č. 448/2008 Zb. z. o sociálnych službách obciam vyplýva povinnosť poskytovať určité sociálne služby seniorom odkázaným na pomoc.

Akým spôsobom informuje Vaša obec o právach občanov na využívanie sociálnych služieb?

- a) rozhlas
- b) obecné noviny
- c) internet
- d) pomocou obecných zamestnancov
- e) neinformuje vôbec
- f) obecná (vývesná) tabuľa
- g) iné formy

3. Máte prehľad o dopyte o sociálnych službách, ktoré poskytuje Vaša obec?

- a) áno
- b) nie

4. Ktoré z uvedených sociálnych služieb a služieb sociálnej starostlivosti poskytuje Vaša obec svojim občanom? (Ak neposkytujete uveďte dôvod prečo sa sociálna služba neposkytuje)

	Poskytujeme	Neposkytujeme (dôvod)
Možnosť spoločného stravovania sa v jedálňach pre seniorov	a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt	a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....
Donáška obedov pre seniorov priamo domov	a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt	a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....
Sociálne poradenstvo	a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt	a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....
Dom – penzión pre seniorov	a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt	a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....
Opatrovateľská služba	a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt	a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....
Klub dôchodcov (Jednota dôchodcov)	a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt	a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....
Denné škôlky pre	a) poskytuje obec (vlastnými	a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá

seniorov	<p>pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt</p>	c) iné.....
Denný stacionár	<p>a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt</p>	<p>a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....</p>
Možnosť denného, týždenného a celoročného pobytu v dome sociálnych služieb	<p>a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt</p>	<p>a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....</p>
Ústav zdravotnej starostlivosti (liečebne pre dlhodobo chorých ľudí)	<p>a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt</p>	<p>a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....</p>
Prepravná služba	<p>a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt</p>	<p>a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....</p>
Sociálny taxík	<p>a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt</p>	<p>a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....</p>
Tlmočnícka služba	<p>a) poskytuje obec (vlastnými pracovníkmi) b) poskytuje podnikateľský subjekt c) poskytuje VÚC d) poskytuje iný subjekt</p>	<p>a) nízky dopyt po službe b) sociálna služba je drahá c) iné.....</p>

(správnu odpoveď zakrúžkujte)

5. Aký počet ľudí poberá jednotlivé typy sociálnych služieb vo Vašej obci?

	Počet ľudí
Možnosť spoločného stravovania sa v jedálňach pre seniorov	
Donáška obedov pre seniorov priamo domov	
Sociálne poradenstvo	
Dom – penzión pre seniorov	
Opatrovateľská služba	
Klub dôchodcov (Jednota dôchodcov)	
Denné škôlky pre seniorov	
Možnosť denného, týždenného a celoročného pobytu v dome sociálnych služieb	
Ústav zdravotnej starostlivosti (liečebne pre dlhodobo chorých ľudí)	
Prepravná služba	
Sociálny taxík	
Tlmočnická služba	

6. Aký podiel finančných prostriedkov plynulo v uplynulom roku z podielových daní z príjmov FO na jednotlivé druhy sociálnych služieb, ktoré sa vo Vašej obci poskytujú?

	Suma
Možnosť spoločného stravovania sa v jedálňach pre seniorov	
Donáška obedov pre seniorov priamo domov	
Sociálne poradenstvo	
Dom – penzión pre seniorov	
Opatrovateľská služba	
Klub dôchodcov (Jednota dôchodcov)	
Denné škôlky pre seniorov	
Možnosť denného, týždenného a celoročného pobytu v dome sociálnych služieb	
Ústav zdravotnej starostlivosti (liečebne pre dlhodobo chorých ľudí)	
Prepravná služba	
Sociálny taxík	
Tlmočnická služba	

7. Aké z vyššie uvedených sociálnych služieb by chcela Vaša obec poskytnúť občanom v budúcnosti?

**Ďakujem Vám za ochotu
a čas strávený pri vyplňaní tohto dotazníka**

Kristína Deáková
študentka SPU v Nitre